

Avans Hogeschool

Autonome Beeldende Kunst

Beperkte opleidingsbeoordeling

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo bachelor-opleiding Autonome Beeldende Kunst van Avans Hogeschool. De beoordeling is uitgevoerd door een visitatiepanel dat door NQA in opdracht van Avans Hogeschool is samengesteld. Het panel is in overleg met de opleiding samengesteld en is voorafgaand aan de visitatie goedgekeurd door de NVAO.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Het is opgesteld conform het *Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling* van de NVAO (22 november 2011) en het *NQA Protocol 2013 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 22 en 23 oktober 2013.

Het visitatiepanel bestond uit:

De heer F. Lubbers (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw drs. M.G.M. Groenendijk (domeindeskundige)

De heer D. Libens (domeindeskundige)

De heer J.M. Bosma (studentlid)

Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC (auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

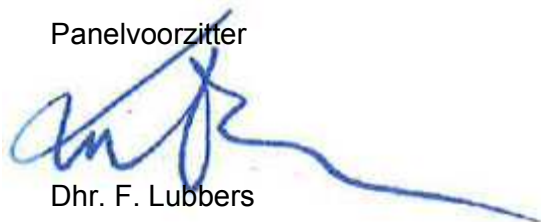
Bij de aanvraag werd door de instelling een kritische reflectie aangeboden die naar vorm en inhoud voldeed aan de eisen van het desbetreffende beoordelingskader van de NVAO en aan de eisen van het *NQA Protocol 2013*.

Het panel heeft de kritische reflectie bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht. De kritische reflectie en alle overige (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie hebben het visitatiepanel in staat gesteld om tot een weloverwogen oordeel te komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

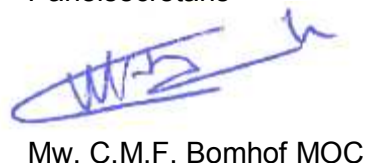
Utrecht, 19 december 2013

Panelvoorzitter

Dhr. F. Lubbers

Panelsecretaris

Mw. C.M.F. Bomhof MOC

Samenvatting

Het visitatiepanel concludeert op basis van de visitatie dat de hbo-bacheloropleiding Autonome Beeldende Kunst (ABK) van Avans Hogeschool van **voldoende** kwaliteit is.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De opleiding ABK leidt studenten op tot Bachelor of Fine Art en sluit met haar eindkwalificaties aan op het landelijk profiel van overleg van de Beeldende Kunst opleidingen (het OBK). Het panel heeft kunnen vaststellen dat de huidige eindkwalificaties gerelateerd zijn aan de Dublin descriptoren en zich op hbo-bachelorniveau bevinden. Het landelijk profiel dateert van 2002. Sinds 2002 hebben zich binnen het werkveld van beeldende kunstenaars verschillende ontwikkelingen voorgedaan, die actualisering van dit profiel noodzakelijk maken. Op dit moment is het OBK bezig om het beroepsprofiel en de eindkwalificaties opnieuw te formuleren. Het opleidingsmanagement van AKV|St.Joost vervult daarbij een actieve rol. De opleiding is in aansluiting daarop bezig om een eigen inkleuring van haar beroeps- en opleidingsprofiel te ontwikkelen. De richting die de opleiding daarbij heeft gekozen vindt zijn oorsprong in het concept van 'hybride kunstenaar', zoals deze is geformuleerd door (voormalig) lector Camiel van Winkel in een publicatie uit 2012. Van Winkel noemt een kunstpraktijk hybride als binnen de praktijk van een kunstenaar sprake is van zowel autonome als toegepaste artistieke werkzaamheden en het onderscheid tussen deze autonome en toegepaste werkvormen geheel of gedeeltelijk vervaagt. Het panel acht de inkleuring die de opleiding kiest op basis van dit concept veelbelovend in aanzet, maar door de opleiding nog ontoereikend uitgewerkt en geconcretiseerd. Het nieuwe beroeps- en opleidingsprofiel kan aan kracht winnen door nadere uitwerking en vooral concretisering om zo tot een onderscheidend profiel te groeien. Tot slot stelt het panel vast dat de opleiding zich voldoende op de hoogte houdt over de internationale ontwikkelingen die van invloed zijn op de eindkwalificaties. Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het panel heeft de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving onderzocht aan de hand van documenten en gesprekken met betrokkenen. Het panel stelt daarbij vast dat de opleiding ABK in staat is om een samenhangende onderwijsleeromgeving te bieden, die het studenten mogelijk maakt om de eindkwalificaties te behalen. De *inhoud* van het programma sluit vakinhoudelijk aan bij de beoogde eindkwalificaties. De onderzoeksvaardigheden zijn stevig in het programma geïntegreerd, vanaf de propedeuse tot en met het afstudeertraject. De kwaliteit van de geboden kennis en kunde zijn op orde. Verzwaring van de theoretische kennis is hier en daar gewenst, met name in de Algemene Theoretische Modules. Het panel komt tot deze conclusie op basis van signalen van studenten. De opleiding is bezig om haar curriculum te herzien om daarmee meer ruimte te creëren voor haar ambitie om studenten op te leiden als kunstenaars met een hybride beroepspraktijk.

Het panel vindt het belangrijk dat de academie de relatie met de buitenwereld versterkt door hetzij de buitenwereld binnen de opleiding te halen, hetzij studenten actief te stimuleren de buitenwereld op te zoeken.

Het panel stelt verder vast dat de *vormgeving* van het programma solide is ingevuld. De opbouw in propedeuse, beroepsvoorbereidende, beroepsvormende en afstudeerfase met de daarbij behorende werkvormen, lesinhoud en keuzemogelijkheden biedt studenten de ruimte om hun eigen ontwikkeling te volgen binnen het raamwerk van de vastgestelde eindkwalificaties. De algemene propedeuse waaraan ook studenten Vormgeving deelnemen, biedt studenten de mogelijkheid om zich gedegen te oriënteren op hun vervolgopleiding. Ook is de gezamenlijke propedeuse een goed vertrekpunt om met studenten van andere disciplines te kunnen samenwerken. Het panel vindt deze samenwerking van belang mede met het oog op de ambitie van de opleiding om studenten vanuit een monodisciplinair vertrekpunt naar multidisciplinaire werkwijzen als hybride kunstenaar te laten ontwikkelen. Het panel vindt dat de opleiding daarvoor weliswaar de eerste aanzetten laat zien, maar daarin verder kan groeien.

De *instroom* is goed georganiseerd, zo stelt het panel vast. Door actief vooropleidingen te organiseren en een gedegen assessment te houden, weet de opleiding talentvolle studenten aan zich te binden. Studenten missen bij de *studiebegeleiding* herkenbare aansluiting van de studieloopbaanbegeleiding bij het vakinhoudelijke onderwijsprogramma. De opleiding is bezig om de studieloopbaanbegeleiding te versterken. De overige *onderwijsvoorzieningen*, zoals de ateliers, zijn goed op orde. De *kwaliteit* van het personeel is vakinhoudelijk gezien op goed niveau. De opleiding kan met een budget voor gastdocenten inspringen op specifieke vraagstukken en actuele ontwikkelingen. Ook zijn er voldoende mogelijkheden tot scholing zowel vakinhoudelijk als didactisch. Wel is het panel van mening dat het docententeam veel veranderingen te verwerken krijgt in beleid en werkwijze. Omdat er relatief veel docenten met kleine aanstellingen werken, bestaat het gevaar dat niet alle veranderingen op een zelfde wijze 'landen' en tot uitvoering komen. Het opleidingsmanagement is zich van dit risico bewust, zo heeft het panel kunnen vaststellen.

Tot slot constateert het panel dat de opleiding de *borging van de onderwijskwaliteit* in documentatie gedegen heeft georganiseerd. In de praktijk behoeft de invulling van de kwaliteitszorg op een aantal punten nadere aandacht, bijvoorbeeld in het terugkoppelen van evaluaties aan studenten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**. Een goede beoordeling van deze standaard komt in zicht als de opleiding de modules Algemene Theorie en de studiebegeleiding weet te verbeteren en het vernieuwde beroeps- en opleidingsprofiel herkenbaar implementeert.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Het panel heeft kennisgenomen van het systeem van toetsing en beoordeling. Het systeem van toetsing is in 2012-2013 opnieuw vormgegeven. De opleiding beoordeelt systematisch de prestaties van studenten gedurende de gehele studie op een aantal zelfde toetsonderdelen oplopend in niveau. Deze toetsonderdelen zijn afgeleid van de Dublin descriptoren. Studenten vinden deze vorm van beoordeling effectief. Het helpt studenten om zicht te houden op de nog te ontwikkelen competenties. Docenten geven aan deze vorm van structurering behulpzaam te vinden om tot een goede beoordeling te komen. Het panel constateert dat de beoordeling grotendeels mondeling wordt gehouden en nog niet navolgbaar schriftelijk is vastgelegd. De relatie tussen beoordeling en de motivatie op basis van de vastgestelde criteria is in de schriftelijke beoordeling lastig navolgbaar. Daartegenover staat dat de grotendeels mondeling gehouden beoordeling en feedback voor studenten inzichtelijk is en hen handvatten biedt om zich verder te ontwikkelen. Het panel vindt dat de opleiding de schriftelijke verslaglegging van de beoordeling moet verbeteren. Voor het overige acht het panel de beoordeling en toetsing adequaat ingericht.

Het panel heeft het afstudeertraject bestudeerd zoals dat is geïntroduceerd in het studiejaar 2012-2013. Het panel vindt het een verstandige keuze om te komen tot een integrale afstudeeropdracht, waarin persoonlijk artistiek onderzoek en artistiek werk in samenhang worden uitgevoerd en beoordeeld. In de afstudeerwerken, die het panel heeft gezien, is die samenhang tussen het onderzoek en het artistieke werk echter nog niet helder te herleiden. Het panel beoordeelt de werkstukken als voldoende. De onderwerpkeuze is relevant voor het werkveld; de persoonlijke motivatie van studenten voor het onderzoeksvraagstuk is sterk en over het algemeen goed uitgewerkt. De werkstukken kunnen aan kwaliteit winnen, door een steviger begeleiding van docenten op onderzoeksmethodiek en op de uitwerking van het onderzoek in het beeldend werk. De opleiding heeft met ingang van studiejaar 2013-2014 een aantal maatregelen getroffen die tot die gewenste kwaliteitsslag kunnen leiden.

Tot slot concludeert het panel dat studenten en alumni de opleiding goed op niveau beoordelen en van mening zijn dat deze opleiding hen redelijk voorbereid op de beroepspraktijk. De opleiding is actief bezig om met de introductie van het onderwijsprogramma Kunst en Werk de oriëntatie van studenten op toekomstig werk te vergroten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Inhoudsopgave

1	Basisgegevens van de opleiding	11
2	Beoordeling	13
	Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties	13
	Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	16
	Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten	25
3	Eindoordeel over de opleiding	31
4	Aanbevelingen	33
5	Bijlagen	35
	Bijlage 1 Eindkwalificaties van de opleiding	37
	Bijlage 2 Overzicht opleidingsprogramma	43
	Bijlage 3 Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris	49
	Bijlage 4 Bezoekprogramma	55
	Bijlage 5 Bestudeerde documenten	57
	Bijlage 6 Overzicht bestudeerde afstudeerwerken	59
	Bijlage 7 Verklaring van volledigheid en correctheid	61

1 Basisgegevens van de opleiding

Administratieve gegevens van de opleiding

1. Naam opleiding in CROHO	Autonome Beeldende Kunst
2. Registratienummer opleiding in CROHO	39110
3. Oriëntatie en niveau	Hbo/wo; bachelor/master
4. Aantal studiepunten	240
5. Afstudeerrichting(en)	Nvt
6. Variant(en)	Voltijd
7. Locatie(s)	Breda 's-Hertogenbosch
8. AD-programma*	Nvt
9. Registratienummer AD in CROHO	Nvt
10. Jaar vorige visitatie en datum besluit NVAO	Vorige visitatie: 8 oktober 2007 Besluit NVAO: juli 2009
11. Code of conduct	Ja

*) Associate Degree, indien van toepassing

Administratieve gegevens van de instelling

12. Naam instelling	Avans Hogeschool
13. Status instelling	Bekostigd, aangewezen of anders
14. Resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief

Kwantitatieve gegevens over de opleiding

<i>Kwantitatieve gegevens over de opleiding</i>	
Gerealiseerde docent-student ratio	21,4 : 1
Gemiddeld aantal contacturen per fase van de studie (een fase kan bijvoorbeeld aangegeven worden in reguliere studie jaren, de stage en de afstudeerperiode).	<i>Propedeuse (1680 SBU):</i> 60% contacturen 40% zelfstudie <i>Beroepsvoorbereidende fase (1904 SBU):</i> 45% contacturen 55% zelfstudie <i>Beroepsvormende fase (1596 SBU + 280 SBU Algemene Theorie):</i> 35% contacturen 65% zelfstudie <i>Afstudeerfase (1260 SBU):</i> 30% contacturen 70% zelfstudie

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar

Cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval	23,0 %	23,2 %	17,4 %	25,0 %	23,9 %	25,9 %	29,4 %

Tabel 2: Uitval uit de bachelor

Cohort	2005	2006	2007	2008
Uitval	8,5 %	12,5 %	13,3 %	8,3 %

Tabel 3: Rendement

Cohort	2005	2006	2007	2008
Rendement	76,3 %	77,5 %	60,0 %	61,9 %

2 Beoordeling

Het visitatiepanel beschrijft hieronder per standaard van het NVAO beoordelingskader de bevindingen, overwegingen en conclusies. Het eindoordeel over de opleiding volgt in hoofdstuk 3.

AKV|St.Joost maakt deel uit van Avans Hogeschool en heeft vestigingen in Breda en 's-Hertogenbosch. De AKV|St.Joost heeft een expertisecentrum voor Kunst en Vormgeving met lectoraten en biedt master- en bacheloropleidingen aan circa 1200 studenten. De bacheloropleiding Autonome Beeldende Kunst (ABK) telt 153 studenten in de hoofdfase en 69 studenten in de propedeuse studenten en kent een voltijdsleerroute. De opleiding kan gevolgd worden in Breda en in 's-Hertogenbosch.

Standaard 1 Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Bevindingen

Beroepsprofiel

De opleiding ABK leidt studenten op tot Bachelor of Fine Art. De huidige eindkwalificaties van de opleiding zijn afgeleid van het landelijk beroeps- en opleidingsprofiel, dat is opgesteld door het Overleg Beeldende Kunsten (OBK). Het OBK is een netwerk waarin alle kunstacademies participeren. Binnen het OBK vindt de afstemming van het nationale beroeps- en opleidingsprofiel met het beroepenveld plaats.

Het landelijk profiel kent zeven domeincompetenties:

- Creërend vermogen;
- Vermogen tot kritische reflectie;
- Vermogen tot groei en vernieuwing;
- Organiserend vermogen;
- Communicatief vermogen;
- Omgevingsgerichtheid;
- Vermogen tot samenwerken.

Deze domeincompetenties zijn in deelcompetenties uitgewerkt. In bijlage 1 is de relatie tussen de eindkwalificaties, de generieke competenties en de Dublin descriptoren uitgewerkt. Het panel constateert dat opleiding in haar beschrijving van de eindkwalificaties de relatie met de Dublin descriptoren heeft geborgd. Het panel constateert dat de eindkwalificaties zich daarmee op hbo-bachelor niveau bevinden.

Doorontwikkeling profiel

De opleiding volgt het landelijk profiel voor de invulling van de eigen eindkwalificaties. Het landelijk profiel dateert uit 2002. Een aantal ontwikkelingen hebben in 2012-2013 geleid tot een voorstel om op basis van een gewijzigd beroepsprofiel en opleidingsprofiel het curriculum Autonome Beeldende Kunst te herijken. Bij deze herijking is de werkveldadviesraad (WAR) als klankbord betrokken. In 2012 is het OBK begonnen met de actualisering het beroeps- en opleidingsprofiel. AKV|St Joost is hierbij nauw betrokken (*Kritische Reflectie*). Onderwerpen als ondernemerschap, onderzoek, technologie, interdisciplinair werken, autonomie, differentiatie en internationalisering moeten een nadrukkelijker plek in het kunstonderwijs gaan innemen (*Kritische Reflectie*). In 2014 wil het OBK de actualisering van het beroeps- en opleidingsprofiel voltooien.

Daarnaast leiden ontwikkelingen in de beroepspraktijk van de autonome beeldende kunstenaars bij de opleiding tot een herziening van het beroeps- en opleidingsprofiel. In de notitie *Herijking van het curriculum Opleiding Autonome Beeldende Kunst (2012)* constateert de opleiding dat pas afgestudeerde kunstenaars steeds vaker een beroepsinkomen vinden in de culturele en creatieve sector. “[Jonge kunstenaars]...vullen verschillende taken binnen de eigen artistieke praktijk, oefenen meerdere beroepen op verschillende maatschappelijke velden uit of combineren autonome en toegepaste kunstvormen.” De opleiding concludeert daaruit dat jonge beeldende kunstenaars een hybride beroepspraktijk voeren, waarbij zij de motivatie voor hun werkwijze putten uit hun autonome kunstenaarspraktijk. Daarin sluit ABK aan bij de publicatie van Camiel van Winkel (voormalig lector) e.a, getiteld *De hybride kunstenaar: de organisatie van de artistieke praktijk in het postindustriële tijdperk (2012)*. Van Winkel noemt een kunstpraktijk hybride als binnen de praktijk van een kunstenaar sprake is van zowel autonome als toegepaste artistieke werkzaamheden en het onderscheid tussen deze autonome en toegepaste werkvormen geheel of gedeeltelijk vervaagt.

Volgens de opleiding spelen (a) artistieke, creatieve en kritisch reflectieve capaciteiten (b) het ontwikkelen van een kritische visie op de culturele en de maatschappelijke aspecten van het kunstenaarschap en (c) de eigen positionering in de kunstwereld een belangrijke rol om als (hybride) kunstenaar succesvol te kunnen functioneren. Wat betreft die positionering onderscheidt de opleiding vier verschillende domeinen, die studenten zich eigen maken en op basis van individuele keuzes als vertrekpunt van hun handelen kiezen. Concreet gaat het om de volgende domeinen:

- *Existentie*: een privéwereld wordt omgezet in beelden en ideeën, die bij het publiek herkenning en bewustwording teweeg brengen.
- *Medium*: Al makend ontstaan beelden. Het toe-eigenen van materialen en technieken zijn de belangrijkste aanjagers daarvoor.
- *Engagement*: het verbeteren van de wereld door kunst.
- *Discours*: heersende denkbeelden in een nieuw licht plaatsen.

Deze domeinen vinden hun vertaling in het onderwijsprogramma (zie standaard 2).

Tot slot heeft de opleiding haar opleidingsprofiel recent opnieuw vastgesteld, mede als uitkomst van het Sectorplan Kunstonderwijs Zuid (2012). Er is een visie geformuleerd en een projectplan ontwikkeld om de visie te implementeren (*Projectplan AKV|St.Joost Visie 2016*). Daarbij heeft het AKV|St.Joost de volgende visie voor haar opleidingen geformuleerd:

“AKV|St.Joost legt de focus op Concept, Beeld & Narratie en biedt opleidingen waarbinnen de student vanuit een monodisciplinair vertrekpunt, middels onderzoek en vaardigheden, gedurende de studie groeit naar multidisciplinaire inzichten op het gebied van Visuele Communicatie, Beeldende Kunst en Media & Technologie (Projectplan AKV|St.Joost Visie 2016).

Het panel constateert zowel uit de documenten als uit het gesprek met het opleidingsmanagement dat de opleiding ABK actief bezig is met de actualisering van zowel het beroepsprofiel als het opleidingsprofiel, in aansluiting op de actualisering van het landelijk profiel door het OBK. Het opleidingsmanagement vervult daarbij een actieve rol. De opleiding hanteert het concept van de hybride kunstenaar om daarmee een eigen inkleuring aan het beroeps- en opleidingsprofiel te geven. Het panel vindt dit concept veelbelovend. De uitwerking die het panel nu heeft gezien in bijvoorbeeld de verschillende documenten, acht het panel nog een te weinig richtinggevend beeld geven, waarmee de opleiding zich kan onderscheiden. Het profiel mist nog ‘eigenheid’. Het panel vindt het dan ook van belang om het nieuwe beroeps- en het opleidingsprofiel scherper te formuleren, te concretiseren en te communiceren binnen en buiten de academie. De academie voorziet in de uitwerking en concretisering van het profiel via het Visieplan AKV|St. Joost 2016 en heeft daartoe tijd en middelen beschikbaar gesteld gekregen vanuit Avans Hogeschool.

Internationale vergelijking

De opleiding houdt op verschillende wijze contact met internationale ontwikkelingen. AKV|St.Joost organiseert eens per twee jaar een internationale expertmeeting met partneracademies in het buitenland. De uitkomsten van deze bijeenkomsten benut de opleiding om de relatie tussen inhoud van het onderwijsprogramma en beroepspraktijk onderling te vergelijken en daarmee als input voor de eigen profilering te hanteren. Daarnaast krijgt de opleiding een beeld van de internationale eisen door participatie aan het OBK. Het OBK organiseert jaarlijks (inter)nationale conferenties en expertmeetings in samenwerking met het Mondriaanfonds (een publiek stimuleringsfonds voor beeldende kunst en cultureel erfgoed) en Het Nieuwe Instituut (instituut waarin kennis van architectuur, design en e-cultuur is gebundeld). In de actualisering van de eindkwalificaties heeft het OBK een vergelijk gemaakt met de internationale Europese ELIA standaard, om deze op elkaar te laten aansluiten. Op dit moment acht het panel de relatie tussen de bestaande eindkwalificaties en de internationale eisen die daaraan worden gesteld, voldoende uitgewerkt. Het panel geeft de opleiding mee om de internationale standaarden mee te laten wegen in de ontwikkeling van de eigen visie op het beroep en de keuze voor het profiel van de opleiding.

Overwegingen en conclusie

Het panel constateert dat de opleiding met haar eindkwalificaties aansluit op het landelijk profiel van het landelijk overleg van opleidingen in Beeldende Kunsten (OBK). De opleiding heeft de huidige eindkwalificaties gerelateerd aan de Dublin descriptoren. Het panel stelt vast dat de huidige kwalificaties voldoen aan de descriptoren en zich op hbo-bachelorniveau bevinden. Het huidige profiel dateert van 2002. Op dit moment is het OBK opleidingen bezig om het beroepsprofiel en de eindkwalificaties te actualiseren. Het panel constateert uit de documentatie en de gesprekken dat het opleidingsmanagement van AKV|St.Joost daarin een actieve rol vervult. De opleiding is in aansluiting daarop bezig om een profiel en kennisbasis voor de opleiding Autonome Beeldende Kunst te ontwikkelen dat aansluit op het landelijke beroeps- en opleidingsprofiel (actualisering van deze profielen wordt in februari 2014 afgerond). De richting die de opleiding daarbij heeft gekozen sluit aan bij het concept van 'hybride kunstenaar', zoals omschreven in de publicatie van Van Winkel uit 2012. Het panel vindt deze profilering in beginsel een goede keuze. Wel vindt het panel dit concept door de opleiding thans nog ontoereikend uitgewerkt en geconcretiseerd. Het nieuwe beroeps- en opleidingsprofiel kan aan kracht winnen door verdere concretisering om zo tot een onderscheidend profiel te groeien. De opleiding voorziet in de uitwerking en concretisering en heeft daartoe tijd en middelen beschikbaar gesteld gekregen vanuit Avans. Tot slot stelt het panel vast dat de opleiding zich voldoende op de hoogte houdt over de internationale ontwikkelingen die van invloed zijn op de eindkwalificaties. Het panel geeft de opleiding mee om de internationale standaarden mee te laten wegen in de verdere ontwikkeling van de eigen visie op het beroep en de keuze voor het profiel van de opleiding.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Bevindingen

Relatie tussen beoogde eindkwalificatie en inhoud van het programma

Inhoud van het programma

Aan de hand van de eindkwalificaties en de beroepspraktijk van de beeldend kunstenaar is de *inhoud* van de opleiding bepaald. Via de *Academiegids*, het leerplan en lesbrieven informeert de opleiding studenten over de opzet, de doelstellingen en de eisen van het onderwijsprogramma.

Een belangrijk deel van de opleiding bestaat uit het werken aan opdrachten in de *atelierstudie*. Het atelier is de tijdelijke fysieke basis waarbinnen studenten werken aan het vergroten van hun competenties tot het niveau van de eindkwalificaties.

Rondom de atelierstudies biedt de opleidingen onderwijsprojecten (van binnen en buiten de academie), leerprogramma's met een zo breed mogelijk aanbod aan relevante technieken en vaardigheden, minoren en vaktheorie aan, die aansluiten bij de beroepspraktijk en de actuele ontwikkelingen in het werkveld.

Daarnaast sluit de opleiding aan bij een aantal academiebrede onderwijsprogramma's om studenten voor te bereiden op hun beroepspraktijk. Het gaat daarbij om de programma's:

- *Algemene Theorie*, bestaande uit theoretische lesmodules op het gebied van kunst-, ontwerp- mediatheorie, filosofie en onderzoeksvaardigheden;
- *Onderzoeksvaardigheden*;
- *Kunst en Technologie* richt zich op de toepassing van technologie binnen de kunst en vormgeving;
- *Kunst en Werk* richt zich op het ontwikkelen van ondernemersvaardigheden.

De opleiding is bezig om haar onderwijsprogramma te herijken op basis van het nieuwe beroeps- en opleidingsprofiel (zie ook standaard 1) Een voorbeeld daarvan is het pilotproject 'In Vol Bedrijf' dat in het studiejaar 2013-2014 van start is gegaan. Dit pilotproject is gericht op visievorming op de rol van kunstenaars in de maatschappij en het werken met reële beeldende vraagstukken uit de praktijk. Deelnemers zijn organisaties als G-Star, Lowlands, VPRO en ABN AMRO. Een ander voorbeeld is het VIVID-project. VIVID staat voor Value Increase by Visual Design. AKV|St. Joost maakt deel uit van VIVID, een internationaal beroepsnetwerk voor kennisontwikkeling en kennisverspreiding op het gebied van beeld cultuur en visual design. VIVID-partners zijn onder meer de gemeente Breda, de NHTV (Breda), Strategische Projectgroep Kempen, Rencontres Audiovisuelles uit Lille, Le Pole Images uit Lille. In VIVID-projecten werken studenten vanuit verschillende disciplines en studierichtingen samen aan gezamenlijke opdrachten. Het panel heeft een aantal studenten gesproken die aan het project deelnemen en heeft kennisgenomen van het enthousiasme waarmee zij aan dit project participeren.

Het panel constateert dat de opleiding zich langzaam aan meer en meer naar buiten toe oriënteert en daarnaast pogingen onderneemt om de wereld buiten de academiemuren binnenshuis te halen, zoals blijkt uit het hierboven beschreven pilotproject en de VIVID-projecten. Het panel vindt dat een goede ontwikkeling. Uit de gesprekken die het panel met studenten heeft gevoerd, blijkt dat deze externe oriëntatie nog verder kan groeien binnen de academie. Studenten organiseren op eigen initiatief excursies buiten de muren van de academie. De initiatieven van de academie blijven daarbij achter bij de verwachtingen van studenten. Het panel is van mening dat de academie meer werk kan maken van haar externe oriëntatie om daarmee haar concept van hybride kunstenaarschap verder inhoud te geven.

De opleiding geeft aan in de Kritische Reflectie haar onderwijsprogramma nauw aan te sluiten op de *beroepspraktijk*. In de atelierstudies leren studenten praktijkgericht te werken. Docenten zijn veelal in de praktijk werkzaam en participeren in een praktijknetwerk.

De opleiding schakelt verder gastdocenten in met specifieke kennis over diverse aspecten van de beroepspraktijk. Een voorbeeld daarvan is een vraag van studenten naar meer kennis en vaardigheden in 'performance'. De opleiding organiseert jaarlijks expertmeetings, waarin ze de leerplannen voorlegt aan het beroepenveld. Tot dit beroepenveld behoren alumni, beroepsbeoefenaars, vertegenwoordigers van kunstinstellingen en partneracademies in binnen- en buitenland. Tot slot zijn externe deskundigen betrokken bij het eindexamen. Zij geven feedback op het behaalde eindniveau en op de aansluiting met de beroepspraktijk. Het panel constateert dat de afstemming met de beroepspraktijk en de praktijkgerichtheid van de opleiding adequaat is vormgegeven. Het panel vindt dat de opleiding oog moet blijven houden voor ontwikkelingen in het werkveld om daarop te anticiperen met haar onderwijsaanbod hetzij via gastdocenten hetzij via vaste docenten.

De opleiding traint de *onderzoeksvaardigheden* van studenten gedurende de studie, oplopend in complexiteit. Daarbij maakt de opleiding gebruik van het Expertisecentrum Kunst en Vormgeving (EKV) van de AKV|St. Joost, waaraan tot voor kort drie lectoraten waren verbonden: Beeldende Kunst, Fotografie en Grafisch Ontwerpen. De werkperiode van het lectoraat Beeldende Kunst is per 1 mei 2012 beëindigd. Dit lectoraat heeft kennis ontwikkeld om het curriculum verder te verdiepen en de professionalisering van docenten te bevorderen. Passend bij dIn de Avans Strategienota Onderzoeksbeleid 2012-2016 geeft AKV|St. Joost aan twee lectoraten na te streven, één op gebied van Beeldende Kunst en één op het gebied van Vormgeving en een aantal associate lecturers. Deze lecturers zouden moeten bijdragen aan onderwijsvernieuwing.

Het panel heeft kennisgenomen van de plaats die onderzoeksvaardigheden hebben ingenomen in het onderwijsprogramma. Vanaf de propedeuse komen studenten via eenvoudige opdrachten in aanraking met onderzoek. Gedurende de jaren daarna neemt de complexiteit van onderzoekopdrachten in de atelierstudies toe. Studenten geven in gesprekken met het panel aan ook na hun afstuderen nog als vanzelfsprekend gebruik van maken van onderzoeksmethoden. Het panel vindt de onderzoeksvaardigheden goed geborgd binnen het onderwijsprogramma, maar heeft wel wat kanttekeningen bij de wijze waarop deze in de afstudeerwerken zichtbaar worden. Bij standaard 3 gaat het panel verder op deze kanttekeningen in. (

Op het gebied van *internationalisering* werkt AKV|St. Joost nauw samen met kunstinstututen en partnerscholen in het buitenland aan kennisdeling en docentenuitwisseling, zoals met Anglia Ruskin University uit Cambridge en Solent University uit Southampton. Studenten worden actief gestimuleerd om deel te nemen aan uitwisselingsprogramma's en internationale excursies. Ook stimuleert de opleiding studenten actief om stage te lopen in het buitenland.

Kennis en kunde

De opleiding biedt studenten theoretische kennis en vaardigheden aan in onderwijsprojecten (gericht op beroepsvorming en de beroepspraktijk), leerprogramma's (waarin technieken worden aangeleerd), minoren en vaktheorie. In de academiebreed geformuleerde modules 'Algemene Theorie' krijgen studenten verschillende theoriemodules aangeboden. Het panel heeft de literatuurlijst van de opleiding bestudeerd en geconcludeerd dat deze passend is voor het onderwijsprogramma.

Het panel heeft in gesprekken met studenten geconstateerd dat de modules Algemene Theorie niet altijd overeenkomen met de verwachtingen van studenten. De aansluiting op het programma-onderdeel van beeldende kunsten en het niveau kan beter, zo vinden studenten. Studenten spreken wel hun waardering uit voor de vaktheorievakken. Deze vakken zijn op goed niveau. Een aantal studenten gaf in het gesprek met het panel aan meer aandacht voor theorie en kunstbeschouwing op prijs te stellen.

Het panel constateert dat in grote lijnen het aanbod aan theoretische vakken voldoet. Daarbij maakt het panel de aantekening dat de opleiding kritisch mag zijn ten opzichte van de algemene theoretische modules. Ook zou de opleiding in gesprek met studenten nog eens de inhoud van de vakken tegen het licht kunnen houden en waar mogelijk theoretisch kunnen verzwaren. Het panel heeft verder waargenomen dat studenten soms in een medium werken, dat zij onvoldoende technisch beheersen om ook tot een *technisch professioneel* resultaat te komen. Een voorbeeld daarvan was een eindwerkstuk in de vorm van filmfragmenten. Dat hoeft op zich geen bezwaar te zijn, maar het zou aanbeveling verdienen als studenten bij de uitvoering van hun werkstukken de expertise zouden kunnen inschakelen van studenten of anderen, die deze expertise *wel* bezitten. Binnen het concept van de 'hybride kunstenaar' beweegt de student zich inhoudelijk weliswaar op veel verschillende beeldende terreinen – zowel autonoom als toegepast – maar dat hoeft niet te betekenen dat deze ook op alle terreinen de benodigde technische vaardigheden hoeft te bezitten. De opleiding zou in het verlengde van het concept van de 'hybride kunstenaar' meer onderlinge samenwerking aan projecten kunnen stimuleren en faciliteren.

Vormgeving van het programma

Opbouw van het programma

Het onderwijsprogramma van ABK bestaat uit een major van 210 EC's waarin studenten zich de beroepscompetenties eigen maken. Daarnaast profileren studenten zich individueel door in het tweede of derde studiejaar een minor te kiezen van 30 EC's. Deze kan gekozen worden uit een minor die bij AKV|St.Joost wordt aangeboden, of een minor van een andere Avansopleiding, dan wel een minor uit de landelijke minorencatalogus 'Kies op maat'.

Het onderwijsprogramma staat omschreven in de *Academiegids*, het *lesplan* en de *lesbrieven*.

De opleiding start met de propedeutische fase: een gezamenlijk jaar van de opleidingen ABK en Vormgeving. De *propedeutische* fase biedt studenten basisvaardigheden voor het kunst- en vormgevingsonderwijs en de mogelijkheid zich te oriënteren op de vervolgopleiding. Studenten geven in gesprekken met het panel aan tevreden te zijn over de gemeenschappelijke propedeuse.

De gemeenschappelijke propedeutische fase leidt soms tot andere keuzes voor studierichtingen, dan studenten van tevoren hadden ingeschat. Studenten vinden de vakken in de propedeuse van belang voor de verdere voortgang van hun studie. In de *beroepsvoorbereidende* fase (kwartaal 5 t/m 9) oriënteren studenten zich breed op het hele vakgebied en maken zij zich de elementaire kennis, houding en vaardigheden van een autonoom beeldend kunstenaar eigen. In de *beroepsvormende* fase (kwartaal 10 t/m 13) ontwikkelen studenten een visie op het vak en wordt aandacht besteed aan de zaken als het eigen werkproces, positionering en ondernemerschap. Zij onderzoeken daarbij de diverse domeinen (existentie, medium, engagement en discours, zie standaard 1), waarin een kunstenaar zich kan positioneren. In de *afstudeerfase* tot slot werken studenten aan hun afstudeerwerk en een verslag van het onderzoek dat zij voor dit werk hebben gedaan. In deze fase tonen zij de eindkwalificaties aan (zie ook standaard 3). (zie verder ook bijlage 2).

Het panel heeft de verschillende documenten over het curriculum bestudeerd en vindt de indeling van het onderwijsprogramma in de hierboven genoemde fases helder ingevuld. Wel mist het panel een actieve sturing vanuit de opleiding om studenten meer mogelijkheden te bieden om samen te werken met studenten vanuit verwante vakdisciplines zoals de opleiding Vormgeving. De propedeuse biedt daarvoor een goed vertrekpunt. Het panel vindt deze samenwerking van belang mede met het oog op de ambitie van de opleiding om studenten vanuit een monodisciplinair vertrekpunt multidisciplinaire werkwijzen te laten ontwikkelen. Hier en daar ziet het panel de eerste aanzet tot verbreding van werkwijzen ontstaan in projecten als bijvoorbeeld het VIVID-project. Het panel vindt dat de opleiding zich verder kan ontwikkelen in haar ambitie om studenten tot multidisciplinaire inzichten te brengen, door verdere ontschotting van de verschillende vakdisciplines.

Didactisch concept en werkvormen

De opleiding heeft gekozen voor een onderwijsprogramma waarin de koppeling met de concrete beroepspraktijk (*Kritische Reflectie*) voorop staat. Hierbij vormen de zeven landelijk vastgestelde eindkwalificaties het referentiekader. Het onderwijsprogramma is gericht op het verwerven van de hieraan verbonden competenties, waarbij de aansturing vanuit de atelierstudies plaatsvindt. De mogelijkheden en individuele talenten van studenten zijn het belangrijkste uitgangspunt. De opleiding biedt studenten een intensieve ondersteuning aan in het begin van hun studie, met veel contacturen. De begeleiding neemt gedurende de opleiding af. De opleiding gaat daaruit van het zelfsturende vermogen van de student en docenten nemen een coachende rol aan.

De werkvormen zijn er op gericht dat studenten zelfstandig en ondernemend te kunnen leren en handelen. Werkvormen variëren van het werken aan concrete opdrachten en projecten in de atelierstudies tot aan werkcolleges, hoorcolleges, workshops, instructies, discussies met studenten bij de theoretische vakken.

Een andere werkvorm is het hierboven genoemde project 'In Vol Bedrijf' dat in 2013-2014 van start gegaan, i.s.m. bedrijfsleven en organisaties zoals G-star, Lowlands, Eneco, ABN AMRO, Desso, VPRO. Het panel acht dit een interessante en veelbelovende aanzet tot het verder ontwikkelen van het concept van 'de hybride kunstenaar'.

Ook de deelname van de opleiding aan het VIVID-project leidt tot de invoering van nieuwe werkvormen, waarbij vooral samenwerking van verschillende disciplines voorop staat.

Studenten geven in gesprekken aan blij te zijn met de vrijheid die zij ervaren om hun eigen invulling te kunnen geven aan hun opleiding om daarmee hun talenten verder te kunnen ontwikkelen. In de NSE 2012 geven studenten aan tevreden te zijn over de werkvormen. Het panel constateert dan ook dat de werkvormen passen bij hetgeen de opleiding beoogt in de ontwikkeling van studenten.

Leerroutes en instroom

De opleiding ABK kent een voltijd- en een deeltijdvariant, waarbij de deeltijdvariant thans wordt afgebouwd. De opleiding bereidt scholieren actief voor op hun mogelijk toekomstige studie door hen het programma Young@Joost programma te bieden. Ook biedt de opleiding een zaterdagacademie aan met twee varianten: een oriëntatiecursus van vijf zaterdagen en een vooropleiding van twintig zaterdagen. De toetsing en beoordeling van deze vooropleiding bepaalt of studenten worden toegelaten tot de opleiding.

Aspirant studenten dienen te beschikken over een vwo-, havo- of mbo4-diploma of een gelijkwaardig buitenlands diploma. Studenten van 21 jaar en ouder kunnen op basis van een succesvol afgelegde 21+toets in aanmerking komen tot toelating.

Aspirant-studenten moeten verder nog een toelatingsassessment ondergaan, waarbij onderzocht wordt of zij beschikken over voldoende beeldend vermogen en artistieke groeikansen. Het assessment bestaat uit de beoordeling van een portfolio, een thuisopdracht, twee werkopdrachten en een persoonlijk gesprek.

Studenten die de hierboven genoemde vooropleiding van ABK|St.Joost met succes hebben afgerond, hoeven dit assessment niet meer te ondergaan.

Het panel is enthousiast over de wijze waarop ABK|St. Joost de instroom vormgeeft, via de zaterdagacademie en het programma Young@Joost. Ook het assessment is gedegen ingericht, vindt het panel.

Begeleiding van studenten

De opleiding biedt inhoudelijke studiebegeleiding en studieloopbaanbegeleiding. Inhoudelijke studiebegeleiding vindt zowel groepsgewijs als individueel plaats en richt zich op vakgerelateerde vragen.

Studieloopbaanbegeleiding richt zich op de studievoortgang van studenten en voorziet in een activiteitenprogramma dat studenten ondersteunt bij het ontwikkelen van een studieplan en bij de te maken keuzes in het studieaanbod. Speciaal aangestelde studieloopbaanbegeleiders houden individuele en groepsgewijze gesprekken met studenten over deze onderwerpen.

Op basis van de gesprekken met studenten, stelt het panel vast dat studenten weinig samenhang zien tussen studieloopbaanbegeleiding en de overige onderdelen van het programma. De studieloopbaanbegeleiding staat in hun beleving los van het overige onderwijsprogramma, waardoor de toegevoegde waarde van de studieloopbaanbegeleiding boven de inhoudelijke studiebegeleiding van docenten voor een aantal studenten niet duidelijk is. Ook geven studenten aan de rol van studieloopbaanbegeleider niet goed te kennen. Het is voor studenten verder niet helder waar zij met hun vragen terecht kunnen. De opleiding wil graag de studieloopbaanbegeleiding verbeteren en is bezig om de studieloopbaanbegeleiding verder uit te werken en beter te integreren in het onderwijsprogramma. Daarvoor is aansluiting gezocht bij het Leer- en Innovatiecentrum van Avans. Het panel vindt dat een verstandige keuze.

Kwaliteit van het personeel

AKV|St. Joost kent een docententeam bestaande uit 27 docenten van in totaal 6,3 fte. Het team bestaat uit praktijkdocenten, theorielocenten, instructeurs en studieloopbaanbegeleiders. Docenten moeten naast hun docentschap over een actieve beroepspraktijk beschikken. Docenten moeten daarnaast beschikken over onderwijskundige know how en ervaring in het kunstonderwijs. Drie docenten hebben een universitaire mastertitel (MA), zeven docenten hebben een hbo-mastertitel en een docent is aan het promoveren. Naast dit vaste docententeam maakt de opleiding gebruik van gastdocenten.

Docenten houden hun vak bij vanuit hun actieve beroepspraktijk. Daarnaast heeft iedere docent een scholingsbudget van 0,8 procent van zijn bruto loon. Avans biedt brede scholing aan via een eigen professionaliseringsinstituut professionaliseren@avans. Ook werkt de opleiding met het inzetten van docentcoaches. In jaarlijkse functionerings- en beoordelingsgesprekken komen scholing en persoonlijke ontwikkeling aan de orde. In het studiejaar 2013 start de academie met een professionaliseringstraject in didactiek en toetsing. Dit traject maakt onderdeel uit van de implementatie van het visieplan 2016.

Studenten geven aan tevreden te zijn over de vakinhoudelijke kennis van de docenten. Soms is een specifiek kennisgebied niet bij docenten aanwezig, maar dan blijkt de opleiding daarvoor goede oplossingen te kunnen vinden bijvoorbeeld door het inschakelen van gastdocenten.

Het panel is van mening dat de docenten van ABK kwalitatief goed zijn toegerust op hun taak. Wel constateert het panel dat de grote hoeveelheid kleine aanstellingen onder docenten naast voordelen (grote verscheidenheid aan kennis) ook risico's met zich meebrengt.

Het panel stelt vast dat de opleiding thans grote veranderingen ondergaat, zoals de herijking van het curriculum, de wijzigingen in het afstudeertraject en de versterkte externe oriëntatie van de opleiding. De veranderingen zullen grotendeels vorm moeten krijgen in het handelen van docenten. Het panel vindt de grote versnippering van formatieplaatsen daarbij een risico. De opleiding zal behoorlijke inspanningen moeten verrichten om alle docenten er toe te bewegen op een zelfde wijze invulling te geven aan de veranderingen die de opleiding beoogt.

Het panel vindt het van belang dat het opleidingsmanagement oog houdt voor het draagvlak en de draagkracht onder docenten. Het management geeft aan daarop gespist te zijn. Het panel heeft vertrouwen in het organisatorisch vermogen van het opleidingsmanagement.

Kwaliteit van de opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding ABK kent twee vestigingen: Breda en 's-Hertogenbosch. In Breda is de opleiding gevestigd in een voormalig seminarie. De vestiging s'-Hertogenbosch is gevestigd in een voormalig fabrieksgebouw.

Studenten kunnen gebruik maken van expositieruimtes, ateliers, college-zalen en diverse werkplaatsen en studio's zoals fotostudio's, keramiek- en kunststofwerkplaatsen, grafiekwerkplaatsen, computerwerkpaatsen. Studenten hebben een eigen werkplek in de gezamenlijke atelierruimten.

Daarnaast biedt Avans Hogeschool een multifunctionele leeromgeving Xplora, waar boeken, tijdschriften, cd's, dvd's en databanken beschikbaar zijn.

Studenten maken verder gebruik van de ABK|St.Joost website, de Avans Portal, Blackboard en Osiris. Ook is er een eigen facebookagenda aanwezig waarop studenten met elkaar informatie uitwisselen.

Het panel heeft kennis genomen van de voorzieningen van AKV|St.Joost en acht deze van goede kwaliteit. De voorzieningen in de vestiging Den Bosch zijn onlangs verbeterd en op niveau gebracht. Studenten geven wel aan de groepen soms groot te vinden en de ruimte beperkt. Daarnaast zouden studenten een ruimere openstelling van de ateliers op prijs stellen.

Borging kwaliteit onderwijsleeromgeving

AKV|St. Joost beschikt over een kwaliteitszorgsysteem, vastgelegd in de nota *Kwaliteitszorg*. Een onderwijscommissie, bestaande uit docenten en stafmedewerkers, stelt de academiebrede kaders voor de ontwikkeling van een curriculum vast. Onder leiding van de studieleider ontwikkelt het docententeam het curriculum en stuurt deze bij op basis van evaluaties en actuele ontwikkelingen. De evaluaties bestaan uit korte vragenlijsten, die iedere student na afloop van een periode invult over een aantal lesmodules en onderwijsprojecten. Daarnaast vinden er panelgesprekken plaats. De studieleider koppelt de uitkomsten van de evaluaties en de eventueel getroffen maatregelen terug aan studenten en docenten. De opleiding maakt verder gebruik van de gegevens uit de NSE en hbo-monitor om haar onderwijsleeromgeving te verbeteren.

Het panel herkent de PDCA-cyclus in de wijze waarop de kwaliteitszorg in documenten is beschreven. In de praktijk blijkt echter de terugkoppeling van de evaluaties niet herkenbaar plaats te vinden, zo geven studenten in de gesprekken met het panel aan. Ook blijken studenten niet altijd goed de weg te weten waar zij hun klachten en verbetervoorstellen kunnen adresseren. De opleidingscommissie heeft aangegeven bezig te zijn met het verbeteren van de contactlijnen met studenten. Daarnaast vindt het panel dat de opleiding opvallend veel aandacht besteedt aan het documenteren van haar beleid. Het panel waardeert deze aandacht voor het afleggen van verantwoording maar vraagt zich niettemin af of de aandacht voor documentatie hierdoor niet teveel de overhand krijgt.

Overwegingen en conclusie

Het panel stelt vast dat de opleiding ABK in staat is om een samenhangende onderwijsleeromgeving te bieden, die het studenten mogelijk maakt om de eindkwalificaties te behalen.

Het panel constateert dat de *inhoud* van het programma vakinhoudelijk aansluit bij de beoogde eindkwalificaties. De onderzoeksvaardigheden zijn voldoende in het programma geïntegreerd. De kwaliteit van de geboden kennis en kunde zijn op orde, al is verzwaring van de theoretische kennis met name in de modules Algemene Theorie hier en daar gewenst, zo stelt het panel vast mede op basis van de gesprekken met studenten. De opleiding is bezig om haar curriculum te herzien om daarmee meer ruimte te creëren voor haar ambitie om studenten op te leiden als kunstenaars met een hybride beroepspraktijk. Het panel vindt het belangrijk dat de academie de relatie met de buitenwereld versterkt door hetzij de buitenwereld binnen de opleiding te halen, hetzij studenten actief te stimuleren de buitenwereld op te zoeken.

Het panel stelt verder vast dat de *vormgeving* van het programma solide is ingevuld. De opbouw in propedeuse, beroepsvoorbereidende, beroepsvormende en afstudeerfase met de daarbij behorende werkvormen, lesinhoud en keuzemogelijkheden biedt studenten de ruimte om hun eigen ontwikkeling te volgen binnen het raamwerk van de vastgestelde eindkwalificaties. De algemene propedeuse met Vormgeving biedt studenten de mogelijkheid om zich gedegen te oriënteren op hun vervolgopleiding. Ook is de gezamenlijke propedeuse een goed vertrekpunt om de samenwerking met studenten van andere disciplines vorm te geven. Het panel vindt deze samenwerking van belang mede met het oog op de ambitie van de opleiding om studenten vanuit een monodisciplinair vertrekpunt naar multidisciplinaire werkwijzen te laten ontwikkelen. Het panel vindt dat de opleiding daarvoor weliswaar de eerste aanzetten laat zien, maar daarin verder kan groeien. Het panel is enthousiast over de het concept van de 'hybride' kunstenaar en adviseert de opleiding het concept als uitgangs- zowel als eindpunt voortvarend en duidelijk te implementeren.

De *instroom* is goed georganiseerd, zo stelt het panel vast. Door actief vooropleidingen te organiseren en een gedegen assessment te houden, weet de opleiding talentvolle studenten aan zich te binden. Studenten missen bij de *studiebegeleiding* een herkenbare aansluiting van de studieloopbaanbegeleiding bij het overige onderwijsprogramma, zo stelt het panel vast op basis van gesprekken met studenten.

De opleiding is bezig om de studieloopbaanbegeleiding te versterken. De overige *onderwijsvoorzieningen*, zoals de ateliers, zijn goed op orde.

De *kwaliteit* van het personeel is vakinhoudelijk gezien op goed niveau. De opleiding kan met een budget voor gastdocenten inspringen op specifieke vraagstukken en actuele ontwikkelingen. Ook zijn er voldoende mogelijkheden tot scholing zowel vakinhoudelijk als didactisch. Wel is het panel van mening dat het docententeam veel veranderingen te verwerken krijgt in beleid en werkwijze. Omdat er relatief veel docenten met kleine aanstellingen werken, bestaat het gevaar dat niet alle veranderingen op een zelfde wijze 'landen' en tot uitvoering komen. Het opleidingsmanagement is zich van dit risico bewust, zo heeft het panel kunnen vaststellen.

Tot slot constateert het panel dat de opleiding de *borging van de onderwijskwaliteit* in documentatie gedegen heeft georganiseerd. In de praktijk behoeft de invulling van de kwaliteitszorg op een aantal punten nadere aandacht, bijvoorbeeld in het terugkoppelen van evaluaties aan studenten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**. Wanneer de modules Algemene Theorie zijn aangepast, de studieloopbaanbegeleiding is verbeterd en het nieuwe profiel is geïmplementeerd, dan komt een goede beoordeling van standaard 2 dichtbij.

Standaard 3 Toetsing en gerealiseerde resultaten

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Bevindingen

Systeem van toetsing

De opleiding heeft haar systeem van toetsing beschreven in de *Academiegids 2012 - 2013* en in het *OER Beeldende Kunst en Vormgeving (2013-2014)*.

In aansluiting op het onderwijsconcept, waarbij het competentiegericht werken vanuit de atelierstudie centraal staat, hanteert de opleiding sinds 2011-2012 een integrale, ontwikkelingsgerichte, manier van toetsen. Theoretisch en praktisch werk van de student wordt in samenhang getoetst aan de hand van vijf toetsonderdelen: vraagstelling (1), proces (2), realisatie (3), analyse (4) en presentatie (5). De beoordelingscriteria van deze toetsonderdelen zijn afgeleid van de Dublin descriptoren, de generieke hbo-competenties en de landelijke domeincompetenties (zie ook bijlage 1). Deze criteria komen bij iedere beoordeling, van kwartaal 4 t/m 16 weer terug.

De keuze om ontwikkelingsgericht te toetsen hangt samen met het doel om studenten tijdens hun opleiding een betrouwbaar beeld van hun eigen ontwikkelingsmogelijkheden te bieden. Op basis van de beoordelingen hebben studenten inzicht waarop hun cijfers gebaseerd zijn en hoe zij zich kunnen verbeteren (*Academiegids 2012-2013*).

Het panel concludeert uit de gesprekken met studenten en docenten dat de consequente indeling van de toetsonderdelen hen helpt inzicht te krijgen in nog verder te ontwikkelen competenties.

De opleiding zet de volgende beoordelingsvormen in:

- Kwartaalbeoordelingen, bestaande uit praktijkwerkstukken, theoretische werkstukken, procesverslaglegging en mondelinge presentaties. Om deze beoordelingen transparant te maken krijgen studenten lesbrieven en beoordelingsformulieren aangereikt, waarin de bovenstaande vijf toetsonderdelen staan vermeld. Bij de beoordeling zijn tenminste drie docenten betrokken. Bij de beoordelingen zijn ook medestudenten van de te beoordelen student aanwezig.
- Voortgangsbeoordelingen, waarbij het accent ligt op het ontwikkelen van de eigen studieloopbaan. Deze beoordeling vindt plaats aan de hand van een gesprek over sleutelwerken en een door de student opgesteld studieplan. Bij de beoordeling zijn minstens een docent en de studieloopbaanbegeleider betrokken.
- Module beoordelingen van de lesmodules Algemene Theorie, Kunst & Werk en Kunst & Technologie. Docenten beoordelen de werkstukken aan de hand van de beoordelingscriteria die in lesbrieven zijn vastgelegd.

Een academiebrede ingestelde *examencommissie* waarborgt de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen. De commissie controleert steekproefsgewijs het toetsbeleid en of deze juist volgens de afspraken in het OER wordt uitgevoerd. Daarnaast controleert de examencommissie de samenhang tussen de geformuleerde leerdoelen met onderwijs en toetsing. Ook controleert de commissie steekproefsgewijs de consistentie en uitvoering van de afstudeerfase.

Naast de examencommissie kent ABK|St.Joost ook een *onderwijscommissie*. De onderwijscommissie heeft in het studiejaar 2011-2012 de landelijk vastgestelde competenties in beoordelingscriteria per toetsonderdeel vertaald. Sinds het studiejaar 2012-2013 maakt de opleiding gebruik van deze beoordelingscriteria.

Het panel heeft de toetsvormen en beoordelingscriteria bestudeerd. Het panel onderschrijft de wens van de opleiding om ontwikkelingsgericht te toetsen. De feedback en de beoordelingen die het panel op de beoordelingsformulieren heeft aangetroffen, hebben echter geen zichtbaar verband met de beoordelingscriteria, die op de beoordelingsformulieren vermeld staan. De geschreven feedback is beperkt en lijkt nauwelijks verband te houden met het uiteindelijke cijfer. Studenten geven aan deze feedback wel te krijgen, maar dan mondeling verwoord. De medestudent, die onder meer bij de kwartaalbeoordelingen aanwezig is, noteert de mondelinge bevindingen aan de te beoordelen student. In de gesprekken met het panel geven studenten aan de feedback inzichtelijk en behulpzaam te vinden voor hun verdere ontwikkeling. De docenten, die het panel gesproken heeft, zeggen de beoordelingscriteria behulpzaam te vinden bij de beoordeling. Het leidt tot meer structuur in de beoordeling dan voor de invoering van het nieuwe systeem in 2012-2013. Docenten ervaren dat als een verbetering. Zij bevestigen het beeld van studenten dat de feedback nog veel mondeling wordt geformuleerd.

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing adequaat is ingericht, maar dat het systeem van beoordeling nog in ontwikkeling is. Het gaat daarbij met name om het schriftelijk vastleggen van de beoordeling en de zichtbare koppeling van de beoordeling aan de omschreven criteria. Waar het schriftelijk documenteren van het beleid volgens het panel misschien wat teveel aandacht krijgt, is het schriftelijk documenteren van de beoordelingen onvoldoende. Hoewel de studenten aangeven minder behoefte te hebben aan een schriftelijke beoordeling, adviseert het panel de opleiding de mondelinge beoordelingen toch iets uitvoeriger vast te leggen. Docenten en examencommissie zijn zich hiervan bewust, zo blijkt uit de gesprekken die het panel met hen heeft gevoerd.

Het panel is er wel van overtuigd dat de beoordeling in aanwezigheid van meerdere docenten en studenten integer en voor de aanwezigen navolgbaar plaats vindt.

Realisatie van de beoogde eindkwalificaties

Afstudeertraject

De opleiding heeft het afstudeertraject in het studiejaar 2012-2013 opnieuw gestructureerd. De laatste drie kwartalen van de opleiding zijn gereserveerd voor het afstudeertraject. Studenten werken in deze periode aan minimaal één afstudeerproject en een onderzoeksverslag. Een afstudeerproject is een praktische proeve van bekwaamheid, waarin studenten tonen te beschikken over de competenties van een startbekwame beeldende kunstenaar.

Het onderzoeksverslag is een theoretische proeve van bekwaamheid en kan de vorm hebben van een verslag van het onderzoeksproces, een essay of een scriptie. Ieder onderzoeksverslag kent een inleiding, vraag- en probleemstelling, theoretisch kader, methode, resultaten en conclusie.

Aan het einde van kwartaal 14 en 15 beoordeelt de opleiding of de afstuderende student op koers ligt. Aan het einde van kwartaal 16 vindt de eindbeoordeling plaats. Ieder kwartaal kent zijn eigen beoordelingsvorm:

- Proposal: aan het einde van kwartaal 14 presenteren de studenten hun geschreven onderzoeksvoorstel en schetsen/beeldexperimenten voor het afstudeerproject. Twee docenten beoordelen summatief de gepresenteerde werken aan de hand van vastgestelde beoordelingscriteria;
- Discussie en Debat: de beoordeling van kwartaal 15 vindt plaats via een debat. Studenten gaan met klasgenoten en docenten een debat aan over de voortgang van hun afstudeertraject en het onderzoek wat daaraan gepaard gaat. De beoordeling verloopt hetzelfde als in kwartaal 14;
- Examenbeoordeling: het onderzoeksverslag en de samenvatting ervan, de beeldexperimenten die de voortgang van creatief proces weergeven, het eindexamenwerk en de mondelinge presentatie worden beoordeeld. Afstuderende studenten houden een presentatie voor klasgenoten en een beoordelingsteam van docenten, voorgezeten door de studieleider in aanwezigheid van één of twee externe deskundigen.

De deskundigen zijn professionals uit de beroepspraktijk, die niet aan de academie verbonden zijn. Zij beoordelen niet, maar geven feedback op het niveau van het afstudeerwerk en de aansluiting ervan op de actuele ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Docenten beoordelen het werk op basis van het vastgelegde afstudeerniveau en de bijbehorende beoordelingscriteria.

In vergelijking met voorgaande jaren zijn onderzoeksvaardigheden steviger verankerd in de afstudeerwerken. Het onderzoek, wat met het artistieke werk gepaard gaat, heeft meer aandacht gekregen dan voorheen. Het panel onderschrijft de keuze van de opleiding om over te gaan op een afstudeertraject, waarin onderzoek en artistieke praktijk integraal in het afstudeerwerk met elkaar verweven zijn. De onderzoeksverslagen van het eigen werkproces en de daaraan ten grondslag liggende theoretische overwegingen (als vervanging voor de gebruikelijke maar voor kunstenaars minder zinvolle scripties) worden door het panel als een belangrijke stimulans gezien voor een diepere theoretische reflectie op het eigen werk. Uiteraard kan niet iedere student hiermee op dezelfde manier uit de voeten, maar de opdracht om verantwoording af te leggen over de eigen drijfveren zal bij de meeste studenten tot een groter begrip van het eigen artistieke handelen leiden. Naar aanleiding van de gesprekken, constateert het panel dat recent afgestudeerde studenten deze wijze van werken inderdaad zinvol vinden en in hun beroepspraktijk toe passen.

Beoordeling afstudeerwerken

Het panel heeft in totaal vijftien afstudeerwerkstukken bestudeerd, allen uit het studiejaar 2012-2013. Daarbij heeft het panel van vijf afgestudeerde studenten de artistieke werken op een tentoonstelling kunnen zien. Bij de overige afstudeerwerken heeft het panel zich vooral gericht op de onderzoekswerkstukken. Het panel acht de werkstukken hbo-waardig. Het panel heeft in alle gevallen de voldoende beoordeling van de werkstukken kunnen onderschrijven, zij het in sommige gevallen nipt. De onderwerpen zijn relevant voor het werkveld. De persoonlijke betrokkenheid van studenten bij het onderwerp van waaruit het onderzoek is opgestart is in de meeste gevallen sterk en vaak goed beschreven. Het panel heeft daarbij enkele kanttekeningen die tot verbetering van het eindwerkstukken zouden kunnen leiden. Het belangrijkste kritiekpunt is de relatie tussen het onderzoek en de uiteindelijke weerslag daarvan in het artistieke werk. Het panel heeft bij een aantal werkstukken geconstateerd dat deze relatie nauwelijks herkenbaar aanwezig was. Daarnaast vindt het panel bij een aantal werkstukken het onderzoek niet goed uitgewerkt: de vraagstelling is weinig specifiek, de theoretische onderbouwing is niet sterk, het bronnengebruik matig. Ook wat betreft de technische uitvoering zijn verbeteringen mogelijk. Zo is de relatie tussen tekst en beeld in sommige gevallen onduidelijk of onvoldoende aanwezig. Ook de kwaliteit van het beeldend materiaal laat in enkele onderzoeksverslagen te wensen over. Daarnaast zou de beoordeling van de werkstukken wel wat meer geüniformeerd en geëxpliciteerd mogen worden, zodat de beoordelingen beter onderling navolgbaar te vergelijken zijn. Uit de gesprekken met studenten en docenten leidt het panel af dat het eerste jaar van dit nieuwe afstudeertraject niet optimaal is verlopen.

De afstudeerbegeleiding was niet adequaat georganiseerd; de studenten van het jaar 2012-2013 waren minder voorbereid op deze vorm van afstuderen dan de studenten die in latere jaren afstuderen. Het panel heeft vastgesteld dat de opleiding maatregelen heeft genomen om het afstudeertraject in de volgende jaren beter te laten verlopen. Docenten worden bijgeschoold in de begeleiding van met name de onderzoeksvaardigheden. Studenten zijn naar eigen zeggen beter voorbereid op het komende afstudeertraject. Er is meer aandacht in het onderwijsprogramma voor vraagstelling en de relatie tussen vaktheorie en praktijk. Docenten letten scherper op de relatie tussen onderzoek en praktijkwerkstuk, zo stelt het panel op basis van de gesprekken vast.

Tevredenheid over afstudeerniveau

Uit de NSE en de HBO-monitor blijken studenten tevreden te zijn over het niveau van hun opleiding (nagenoeg 4,0 op een 5-puntschaal bij de NSE ABK-Breda 2012). De voorbereiding op de beroepsloopbaan wordt in verschillende enquêtes minder hoog, maar nog wel op voldoende niveau gewaardeerd (3,0 op een 5-puntschaal NSE 2012). De opleiding heeft daarom de module Kunst & Werk geïntroduceerd om studenten zich beter op ondernemerschap te laten voorbereiden.

Het panel heeft een beperkt aantal alumni gesproken. Deze alumni zijn allen aan het werk met een eigen beroepspraktijk. Zij kijken over het algemeen met tevredenheid terug op de opleiding en bevestigen daarmee de uitkomsten van de NSE en Hbo-monitor.

Overwegingen en conclusie

Het panel heeft kennisgenomen van het systeem van toetsing en beoordeling. Het systeem van toetsing is naar mening van het panel op een adequate wijze vormgegeven. De keuze om in de jaren consequent op een aantal zelfde toetsonderdelen oplopend in niveau te beoordelen, vergroot naar eigen zeggen het inzicht van studenten op de nog te ontwikkelen competenties. Docenten geven aan deze vorm van structurering behulpzaam te vinden om tot een goede beoordeling te komen. Het panel constateert dat de beoordeling nog niet navolgbaar schriftelijk is vastgelegd, met name waar het gaat om de relatie tussen beoordeling en de motivatie op basis van de vastgestelde criteria. Daartegenover staat dat de grotendeels mondeling gehouden beoordeling en feedback voor studenten inzichtelijk is en hen handvatten biedt om zich verder te ontwikkelen.

Het panel heeft het afstudeertraject bestudeerd zoals dat is geïntroduceerd in het studiejaar 2012-2013. Het panel vindt het een verstandige keuze om te komen tot een integrale afstudeeropdracht, waarin persoonlijk artistiek onderzoek en artistiek werk in samenhang worden uitgevoerd en beoordeeld. In de afstudeerwerken, die het panel heeft gezien, is die samenhang echter nog niet helder te herleiden. Het panel beoordeelt de werkstukken als voldoende. Uit het onderzoek spreekt een sterke motivatie van studenten en een persoonlijke betrokkenheid bij het onderwerp van afstuderen. De gekozen onderwerpen zijn relevant voor het werkveld.

De werkstukken kunnen aan kwaliteit winnen, onder meer door een steviger begeleiding van docenten op onderzoeksmethodiek en de uitwerking van het onderzoek in het beeldend werk. De opleiding heeft met ingang van studiejaar 2013-2014 een aantal maatregelen getroffen die tot die gewenste kwaliteitsslag kunnen leiden.

Tot slot concludeert het panel dat studenten en alumni de opleiding goed op niveau beoordelen en van mening zijn dat deze opleiding hen redelijk voorbereid op de beroepspraktijk. De opleiding is actief bezig om met de introductie van het onderwijsprogramma Kunst en Werk de oriëntatie van studenten op toekomstig werk te vergroten.

Het panel komt op basis van bovenstaande overwegingen tot het oordeel **voldoende**.

3 Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Standaard	Oordeel
1 <i>Beoogde eindkwalificaties</i>	Voldoende
2 <i>Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoende
3 <i>Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties</i>	Voldoende

Deze beoordeling geldt voor de voltijdsvariant van beide vestigingen.

Weging van de oordelen op de drie standaarden op basis van de motivering bij de standaarden en volgens de beslisregels van NVAO:

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een 'onvoldoende' bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien tenminste twee standaarden als goed worden beoordeeld, waaronder in elk geval in standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien tenminste twee standaarden als excellent worden beoordeeld, waaronder in elk geval in standaard 3.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande bachelor opleiding Autonome Beeldende Kunst van Avans Hogeschool als **voldoende**.

4 Aanbevelingen

Standaard 1

- Profileer het eigen opleidings- en beroepsprofiel en hanteer daarbij concrete taal, om daarmee het onderscheidend element van ABK bij AKV|St.Joost ten opzichte van andere kunstopleidingen goed voor het voetlicht te brengen.
- Zoek daarbij zichtbare en herkenbare aansluiting bij het concept van hybride kunstenaar.
- Geef zo veel als mogelijk duidelijk aan waar, wanneer, waarom en hoe het concept van 'de hybride kunstenaar' in het opleidingsprofiel is (of zal worden) geïntegreerd en welke positieve invloeden dit heeft op het verloop en het niveau van de studie.
- Refereer aan internationale standaarden bij de ontwikkeling van de eigen visie op het beroep en het profiel van de opleiding

Standaard 2

- Versterk de oriëntatie van de opleiding op de buitenwereld, door de buitenwereld (nog meer) binnen de muren van de eigen opleiding te halen en door studenten en docenten te stimuleren zich buiten de muren van de academie te bewegen.
- Besteed aandacht aan het niveau en inhoud van de algemeen theoretische vakken.
- Stimuleer samenwerking met andere vakdisciplines binnen en buiten de academie bijvoorbeeld door het uitvoeren van gemeenschappelijke (onderzoeks-) opdrachten.
- Maak werk van de integratie van de studieloopbaanlijn met de andere leerlijnen binnen het onderwijsprogramma
- Houd aandacht voor het draagvlak en de draagkracht van het docententeam voor de verschillende veranderingen in onderwijsprogramma en werkwijzen.
- Breng de aandacht voor het documenteren van beleidsvoornemens en de invulling daarvan in de dagelijkse informele praktijk met elkaar in evenwicht.

Standaard 3

- Besteed aandacht aan de schriftelijke vastlegging van feedback en de motivatie van de beoordeling op de beoordelingsformulieren.
- Vergroot de begeleiding bij het afstuderen, met name daar waar het gaat om onderzoeksmethodiek, het gebruik van bronnen en het toespitsen op vraagstelling.
- Versterk in de eindwerkstukken de relatie tussen het onderzoek en het artistieke werk.

5 Bijlagen

Bijlage 1: Eindkwalificaties van de opleiding

Hieronder een matrix die de samenhang laat zien tussen de Dublin descriptor, de generieke hbo-competenties, de landelijke domeincompetenties van de opleidingen Beeldende Kunst en Vormgeving, de redactie hiervan door AKV|St.Joost en de toetsonderdelen van de opleiding Beeldende Kunst: Vraagstelling, Proces, Realisatie, Analyse en Presentatie op AKV|St.Joost

1.Creërend vermogen

Dublin descriptor	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Kennis en inzicht: Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; functioneert doorgaans op een niveau waarop met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten voorkomen waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied vereist is.</p> <p>Toepassing kennis en inzicht: Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien, en beschikt verder over competenties voor het opstellen en verdiepen van argumentaties en voor het oplossen van problemen op het vakgebied.</p>	<p>De hoger opgeleide is in staat samenhang in denken en handelen te zien, te analyseren en te integreren.</p> <p>H/z of zij opereert solo of in (multidisciplinair) teamverband en is in staat om te functioneren in steeds wisselende situaties. De onderliggende theorie is van academisch niveau en is geïnternaliseerd.</p>	<p>VisCom h/z kan vanuit een eigen idee en visie een concept ontwikkelen voor communicatiemiddelen en dat concept tot realisatie brengen.</p> <p>RO de student kan vanuit een eigen idee en artistieke visie een concept ontwikkelen voor een ruimte en dat concept tot realisatie brengen</p> <p>BK de student maakt authentiek beeldend werk dat voortkomt uit het volgen van een eigen artistieke visie en bijdraagt aan de vervulling van een persoonlijke ambitie als kunstenaar.</p>	<p>CREËEREN Je maakt eigen werk dat overtuigend voortkomt uit je vraagstelling, analyse en werkproces. Je werk heeft een eigen vorm en verbeeldingskracht.</p> <p>TECHNIEK TOEPASSEN Je hebt inzicht in de uitdrukingsmogelijkheden van materialen en technieken en kunt deze inzetten in je werk (-proces).</p>	<p>Realisatie</p> <p>Realisatie</p>

2.Vermogen tot kritische reflectie

Dublin descriptoren	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Oordeelsvorming: Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten.</p> <p>Toepassing kennis en inzicht: Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werk of beroep laat zien...</p>	<p>H/z heeft een brede algemene ontwikkeling.</p> <p>H/z kent de eigen kern-kwaliteiten en is in staat het eigen denken en handelen te relativeren.</p> <p>De hoger opgeleide is in staat om op zijn of haar handelen en denken te reflecteren door daar afstand van te nemen, te analyseren en te evalueren.</p> <p>H/z laat daarbij zien over een visie op de maatschappelijke rol van de hoger opgeleide te beschikken.</p>	<p>VisCom, RO en BK h/z kan het eigen werk en dat van anderen beschouwen, analyseren, duiden en beoordelen</p>	<p>REFLECTEREN Je reflecteert op facetten van je werk(-proces) en dat van anderen: overzichtelijk ordenen, coherent met elkaar verbinden, een standpunt bepalen en conclusies trekken, helder beargumenteren en betogen.</p> <p>KRITISCH DENKEN Je kunt jouw werk(-proces) en dat van anderen beschouwen en problematiseren vanuit verschillende invalshoeken en weet deze nieuwe inzichten toe te passen. Je bent in staat om een beargumenteerd oordeel te vormen.</p> <p>KENNIS TOEPASSEN Je benadert je werk(-proces) en dat van anderen vanuit verworven kennis van kunstgeschiedenis, kunsttheorie en de beroepspraktijk en je kunt deze kennis toepassen in de ontwikkeling van je eigen werk.</p>	<p>Analyse</p> <p>Analyse</p> <p>Analyse</p>

3.Vermogen tot groei en vernieuwing

Dublin descriptoren	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Leervermogen: Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan.</p>	<p>H/z of zij doorziet complexe structuren en weet rode lijnen aan te brengen. De hoger opgeleide neemt initiatieven en weet innovaties te bewerkstelligen.</p>	<p>VisCom, RO en BK h/z kan het vakmanschap, de persoonlijke invulling van de beroepssituatie en zijn of haar artistieke verdiepen</p>	<p>ONTWIKKELEN Je ontwikkelt jezelf verder door ervaring, oefening en reflectie. Je ontwikkelt een eigen werkmethode en verandert deze waar nodig. Je hebt inzicht in eigen leerbehoeftes op basis van jouw persoonlijke ambitie als kunstenaar.</p> <p>VERNIEUWEN Je doet materiaal- en techniekexperimenten om je eigen werk(-proces) te verkennen en te ontwikkelen. Je toont vernieuwende inzichten in je interessegebied en domein.</p> <p>ONDERZOEKEN Je analyseert, bevraagt en problematiseert op een samenhangende manier je interessegebied. Je kunt vanuit je interessegebied een eigen artistieke visie ontwikkelen.</p>	<p>Proces</p> <p>Realisatie</p> <p>Vraagstelling</p>

4. Organiserend vermogen

Dublin descriptoren	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Toepassing kennis en inzicht</p>	<p>De hoger opgeleide is in staat samenhang in denken en handelen te zien, te analyseren en te integreren.</p> <p>H/z of zij doorziet complexe structuren en weet rode lijnen aan te brengen. H/z neemt initiatieven en weet innovaties te bewerkstelligen.</p> <p>H/z opereert solo of in (multidisciplinair) teamverband en is in staat om te functioneren in steeds wisselende situaties. De onderliggende theorie is van academisch niveau en is geïnternaliseerd.</p>	<p>VisCom, RO en BK h/z kan een inspirerende en functionele werksituatie voor zichzelf opzetten en in stand houden</p>	<p>ORGANISEREN Je kunt alle activiteiten praktisch plannen en uitvoeren binnen het gegeven tijdsbestek en een functioneel werkproces opzetten en in stand houden.</p>	<p>Proces</p>

5. Communicatief vermogen

Dublin descriptoren	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Communicatie : Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</p> <p>Toepassing kennis en inzicht</p>	<p>H/z is zodanig communicatief, qua taalgebruik en houdingen, dat h/z of zij stimulerend kan werken in alle processen waarbij h/z of zij betrokken is.</p> <p>H/z kan het eigen handelen en denken beredeneren en verantwoorden, bijvoorbeeld in presentaties aan de omgeving.</p>	<p>VisCom en RO h/z kan een opdracht verwerven en interpreteren, effectief het werk presenteren en toelichten en erover onderhandelen met opdrachtgevers en andere betrokkenen</p> <p>BK de student kan zijn of haar artistieke visie presenteren en toelichten.</p>	<p>COMMUNICEREN Je maakt je artistieke visie in je werk(proces) inzichtelijk voor derden en licht dit mondeling toe. Je presenteert je werk op een passende manier.</p>	<p>Presentatie</p>

6. Omgevingsgerichtheid

Dublin descriptor	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Toepassing kennis en inzicht</p> <p>Oordeelsvorming</p>	<p>H/z of zij kent de eigen kernkwaliteiten en is in staat het eigen denken en handelen te relativieren.</p> <p>De hoger opgeleide is in staat om op zijn of haar handelen en denken te reflecteren door daar afstand van te nemen, te analyseren en te evalueren.</p> <p>H/z of zij laat daarbij zien over een visie op de maatschappelijke rol van de hoger opgeleide te beschikken.</p>	<p>VisCom, RO en BK</p> <p>h/z is in staat om verbanden te leggen tussen het eigen werk en dat van anderen en tussen het eigen werk en het publiek.</p>	<p>OMGEVINGSGERICHT ZIJN</p> <p>Je kunt een podium/platform dat aansluit bij je werk(-proces) en/of je positionering als kunstenaar herkennen, effectief inrichten. Je weet je publiek te bereiken.</p> <p>CONTEXTUALISEREN</p> <p>Je verdiept je vraagstelling door onderzoek naar de voor jouw werk relevante contexten: kunstwereld en maatschappelijke actualiteit, kunstgeschiedenis en kunstdiscours.</p>	<p>Presentatie</p> <p>Vraagstelling</p>

7. Vermogen tot samenwerken

Dublin descriptor	Generieke hbo-competenties	Landelijke domeincompetenties	Redactie AKV St.Joost	Toetsonderdeel
<p>Toepassing kennis en inzicht</p> <p>Communicatie</p>	<p>H/z of zij opereert solo of in (multidisciplinair) teamverband en is in staat om te functioneren in steeds wisselende situaties. De onderliggende theorie is van academisch niveau en is geïnternaliseerd.</p>	<p>VisCom en RO</p> <p>h/z kan in een samenwerkingsverband een actieve bijdrage leveren aan de totstandkoming van een product of proces</p> <p>BK</p> <p>de student is in staat om in voorkomende gevallen een zelfstandige artistieke bijdrage te leveren aan een gezamenlijk product of proces</p>	<p>SAMENWERKEN</p> <p>Je deelt je kennis en ervaring met je vakgenoten en leert van anderen. Je zet je kennis, houding en vaardigheden in om een zelfstandige artistieke bijdrage te leveren aan samenwerkingsverbanden.</p>	<p>Proces</p>

Bijlage 2: Overzicht opleidingsprogramma

Fase	Beroepsvoorbereidende fase P 5 t/m 9				
Periode	5 (BK2)	6	7	8	9 (BK3)
Atelierstudie	<p>Introductie en vervolg van de atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je verkent je interessegebied - Je voert een breed experiment in materiaal, techniek en concept uit - Je bouwt voort op je experimenten en je bevindingen - Je leert omgaan met de vier domeinen - Je presenteert je eigen werk in relatie tot het werkproces 	<p>Ontwikkelen van de atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je onderzoekt je interessegebied - Je voert een experiment in materiaal, techniek en concept - Je ordent bevindingen en experimenten overzichtelijk en verbindt ze coherent met elkaar - Je leert omgaan met de vier domeinen - Je presenteert je eigen werkproces in een tentoonstelling 	<p>Ontwikkelen van de atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je onderzoekt je interessegebied en verwerkt dit in een continue werkproces - Je voert gerichte experimenten in materiaal, techniek en concept uit - Je handelt naar verworven inzichten, ordent ze en verbindt ze aan een visie - Je leert omgaan met de vier domeinen - Je presenteert leerprogramma's in relatie tot het eigen werk 	<p>Atelierstudie ontwikkelen en verbinden aan onderwijsproject:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je onderzoekt en interessegebied en komt tot een vraagstelling - Je voert gericht experimenten in materiaal, techniek en concept uit - Je handelt naar verworven inzichten, ordent ze en verbindt ze aan kritische reflectie - Je werkt zelfstandig met materialen en technieken met hulp van de werkplaatsen - Je presenteert je werk gedocumenteerd en gepubliceerd 	<p>Herinrichten en ontwikkelen van de atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je experimenteert met het innemen van een eigen positie - Vanuit je eigen werk verdiep je je in de vier domeinen - Je koppelt experimenten aan realisatie - Je ontwikkelt vernieuwende inzichten, ordent ze en verbindt ze aan kritische reflectie - Je werkt zelfstandig met materialen en technieken met hulp van de werkplaatsen - Je presenteert relevant werk in relatie tot je werkproces
Vaktheorie, Tekst en Onderzoek	<p>Kunstgeschiedenis I (1790-1860)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert kunsthistorische en kunsttheoretische vakliteratuur. Je vat samen, leert deze te analyseren, te interpreteren en n.a.v. hiervan presentaties te maken. 	<p>Kunsttheorie I</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert artikelen binnen een kunsttheoretisch en filosofisch kader. Je interpreteert deze en verwerkt ze in een presentatie. - Je ontwikkelt een kritische houding en expliciteert deze mondeling en/of schriftelijk. 	<p>Kunstgeschiedenis II (1860-1945)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert kunsthistorische en kunsttheoretische teksten. Je vat samen, leert deze te analyseren, te interpreteren en n.a.v. hiervan presentaties te maken. - Je ontwikkelt een standpunt en participeert in discussies. - Je leert een positie als kunstenaar t.o.v. de kunstgeschiedenis / traditie in te nemen. <p>Tekst en Onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je reflecteert op het eigen werk en dat van anderen - Je ontwikkelt uitdrukkingsvaardigheden in taal 	<p>Reproducieren en publiceren:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je verdiept je in theorievorming rondom reproductie en publicatie - Je leert omgaan met de vier domeinen 	<p>Kunsttheorie II</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert artikelen binnen een kunsttheoretisch en filosofisch kader. Je interpreteert deze en verwerkt ze in een presentatie. - Je ontwikkelt een kritische houding en expliciteert deze mondeling en/of schriftelijk. - Je ontwikkelt een eigen artistiek/theoretische visie. - Je leidt of participeert in discussies. - Je ontwikkelt je schrijfvaardigheden.

Leerprogramma en Workshops	- Je neemt deel aan de aangeboden leerprogramma's op het gebied van: tekenen, grafiek, schilderen, sculptuur, fotografie, video, digitale Media. Deze zijn waar mogelijk verbonden aan de werkplaatsen en Kunst en Technologie - Je kunt eventueel deelnemen aan verdiepende workshops		- Je kunt eventueel deelnemen aan verdiepende workshops of leerprogramma's		
Kunst en Werk	- Indien gewenst kun je ervaringen opdoen in het werkveld door aanbiedingen van het projectbureau				
Onderwijsprojecten		Het organiseren van een tentoonstelling - Je maakt een selectie van relevant werk - Je vindt een passende vorm om je eigen werk te presenteren - Je leert samen met je klas een groepstentoonstelling te maken - Je weet je publiek te bereiken		Reproduceren en publiceren: - Je onderzoekt vanuit je atelierstudie wat reproductie en publicatie voor je betekent - Je experimenteert met een passende presentatievorm bij je eigen werk - Je verkent het werkveld n.a.v. publicatie - Je leert samen met klasgenoten en externe partijen aan een publicatie te werken	Tentoonstellingswereld: - Vanuit je atelierstudie inventariseer je aansluiting met de kunstwereld - Je leert samenwerken met klasgenoten en het veld te onderzoeken - Je krijgt inzicht in de verschillende podia/platforms in de kunstwereld
Toetsing	Beoordeling op basis van de atelierstudie	Beoordeling in presentatievorm in tentoonstelling in het atrium / First Floor	Afsluitende beoordeling van leerprogramma's	Beoordeling van portfolio of digitaal beeld met verbale presentatie	Voortgangsbeoordeling Afsluitende beoordeling fase

fase	Beroepsvormende fase – P 10 t/m 13			
periode	10	11	12	13 (BK4)
Atelierstudie	<p>Introductie beroepsvormende fase en intensiveren van de eigen atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bevraagt het werk(-proces) door je positie in het kunstveld te ontwikkelen - Vanuit je eigen werk verdiep je je in de vier domeinen - Je reflecteert, analyseert en verdiept het werk(-proces) en ontwikkelt een eigen artistieke visie - Je ontwikkelt een eigen werkritme op basis van je werk(-proces) - Je werkt zelfstandig met materialen en technieken met hulp van de werkplaatsen - Je ontwikkelt vernieuwende inzichten, ordent ze en verbindt ze aan een positie 	Minor	<p>Verdiepen van de eigen atelierstudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bevraagt het werk(-proces) door je positie in het kunstveld te ontwikkelen - Vanuit je eigen werk verdiep je je in de vier domeinen - Je reflecteert, analyseert en intensiveert je het werk(-proces) en ontwikkelt een eigen artistieke visie - Je ontwikkelt een eigen werkritme op basis van je werk(-proces) - Je werkt zelfstandig met materialen en technieken met hulp van de werkplaatsen - Je ontwikkelt vernieuwende inzichten, ordent ze en verbindt ze aan een positie - Je presenteert je eigen werk inhoudelijk verantwoord en afgestemd in de groep 	<p>Herinrichten en verdiepen van de eigen atelierstudie verbonden aan een ingenomen positie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je beargumenteert je eigen vraagstelling en werk(-proces) - Je bevraagt en verzelfstandigt je eigen artistieke visie - Je leert of verdiept zelfstandig materialen en technieken met hulp van de werkplaatsen - Je leeft je in in het werk(-proces) van anderen en je geeft feedback - Je plant je werkproces zelfstandig en voert het uit - Je presenteert je werk(-proces) aan de vakstudie
Vaktheorie, Tekst en Onderzoek	<p>Kunstgeschiedenis III (1945-heden)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert en bespreekt 		<p>Kunsttheorie III</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bestudeert en bespreekt 	<p>Tekst en Onderzoek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je bakent je eigen

	kunsthistorische en kunsttheoretische vakliteratuur in de groep. - Je ontwikkelt en verwoordt een eigen kunsttheoretische en artistieke visie. - Je stelt kritische vragen en participeert in discussies		<p>vakliteratuur uit het actuele kunsttheoretische discours in de groep. - Je schrijft een paper met kritisch commentaar op de gelezen teksten.</p> <p>Tekst en Onderzoek: - Je bestudeert en presenteert opvattingen uit de hedendaagse kunstkritiek - Je bereidt je voor op een eigen onderzoeksgebied door een theoretische visie te ontwikkelen en in relatie te brengen met eigen werk en actuele kunst - Je verwoordt je eigen atelierstudie in een 'artist statement'</p>	<p>onderzoeksgebied af door je artistieke visie te onderbouwen en in relatie te brengen met je eigen werk - Je begint je onderzoeksverslag met een oriënterend theoretisch bronnenonderzoek</p>
Leerprogramma en Workshops	- Je kunt eventueel deelnemen aan verdiepende workshops of leerprogramma's		- Je kunt eventueel deelnemen aan verdiepende workshops of leerprogramma's	
Kunst en Werk	- Indien gewenst ervaringen opdoen in het werkveld door aanbiedingen van het projectbureau			
Onderwijsprojecten	<p>Kunst in openbare ruimte:</p> <p>- Je onderzoekt een plaats in openbare ruimte die aanluit je eigen werk - Je verkent het werkveld - Je doet een voorstel en maakt een schetsontwerp met een begroting</p> <p>Het organiseren van een tentoonstelling: - Je organiseert samen met je klas een tentoonstelling buiten de academie - Je presenteert relevant werk in de tentoonstelling</p>		<p>De digitale omgeving:</p> <p>- Je onderzoekt de mogelijkheden van kennisdeling in relatie tot je artistieke visie - Je ontwikkelt een digitaal platform voor jouw onderzoek - Je verbindt je platform en documentatie aan je artistieke visie</p>	<p>Manifest:</p> <p>- Je formuleert een voorlopig onderzoeksgebied - Je expliciteert je 'artist statement' en maakt deze openbaar - Je werkt samen met klasgenoten aan een publicatie</p>
Toetsing	Beoordeling op basis van de atelierstudie	Beoordeling minor	Beoordeling vorm verbale presentatie van portfolio of digitaal beeld	Voortgangsbeoordeling Afsluitende beoordeling fase

fase	Afstudeerfase - P 14 t/m 16		
periode	14	15	16
Atelierstudie	<p>Introductie examenfase</p> <p>- Je begint aan je eindexamenwerk o.b.v je artistieke visie - Je integreert je onderzoek en je werk(-proces) - Je organiseert je werk(-proces) en stuurt die zelfstandig aan door gebruik te</p>	<p>Examenfase</p> <p>- Je ontwikkelt je eindexamenwerk o.b.v je artistieke visie - Je integreert je onderzoek en je werk(-proces) - Je organiseert je werk(-proces) en stuurt die zelfstandig aan door gebruik te maken</p>	<p>Examenfase</p> <p>- Je rondt de ontwikkeling van je eindexamenwerk af - Je stuurt je werk(-proces) zelfstandig aan - Je maakt zelfstandig gebruik van de werkplaatsen</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - maken van instructies en de werkplaatsen - Je communiceert je werk(-proces) - Je reflecteert op jouw en anderms werk(-proces) tijdens de fileersessies - Je doet een voorstel voor examenwerk 	<ul style="list-style-type: none"> - van instructies en de werkplaatsen - Je communiceert je werk(-proces) - Je neemt stellingen in gebaseerd op je artistieke visie -Je trekt conclusies uit je stellingen voor de ontwikkeling van het je examenwerk 	<ul style="list-style-type: none"> -Je trekt conclusies uit je onderzoeksverslag voor de ontwikkeling van je examenwerk - Tot stand brengen van examenexpositie
Vaktheorie, Tekst en Onderzoek	<p>Onderzoeksverslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je begint aan je onderzoeksverslag - Je beargumenteert je artistieke visie en brengt deze in relatie met eigen werk en de actuele beeldende kunst - Je maakt een planning en voert je onderzoek zelfstandig uit 	<p>Onderzoeksverslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je voert je onderzoek zelfstandig uit en legt verslag. - Je beargumenteert je artistieke visie en brengt deze in relatie met eigen werk en de actuele beeldende kunst - Je beargumenteert en onderbouwt stellingen in relatie tot je artistieke visie 	<p>Onderzoeksverslag:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je rondt je onderzoek en verslaglegging af en maakt een samenvatting maken die tevens een toelichting geeft op je examenwerk
Leerprogramma en Workshops	- Je kunt eventueel deelnemen aan verdiepende workshops of leerprogramma's		
Kunst en Werk	- Je kunt ervaringen opdoen in het werkveld door aanbiedingen van het projectbureau		- Starterslift
Onderwijsprojecten	<p>Het organiseren van een tentoonstelling:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Je organiseert samen met je klas een tentoonstelling op locatie - Je laat je werk tot uitdrukking komen in een groepstentoonstelling 		
Toetsing	Proposal	Debat	Eindexamen

Fase	3	4
Atelierstudie	<ul style="list-style-type: none"> - Je maakt 'beeldende notities' (o.a.schetsen, tekst, film, foto's) - Je voert inhoudelijk onderzoek uit in verschillende bronnen - Je experimenteert in de vorm van de verslaglegging - Je maakt kennis met de vier domeinen 	<ul style="list-style-type: none"> - Je presenteert je eigen werk in je atelier - Je maakt gericht 'beeldende notities' (o.a.schetsen, tekst, film, foto's) - Je bouwt voort op je jouw experimenten en notities - Je maakt kennis met de vier domeinen

Vaktheorie, Tekst en Onderzoek		- Je schrijft en reflecteert over je werk. Je zoekt bronnen in de mediatheek, internet e.d.
Leerprogramma en Workshops		- Je tekent naar waarneming in relatie met je atelierstudie
Kunst en Werk, Kunst en Technologie		
Onderwijsprojecten		- Je onderzoekt verschillende wijzen van kijken - Je gaat op excursie naar Berlijn
Toetsing	Beoordeling op basis van de atelierstudie	Beoordeling op basis van de atelierstudie

Bijlage 3: Deskundigheden leden visitatiepanel en secretaris

De heer F. Lubbers, voorzitter

De heer Lubbers' expertise betreft vooral artistieke en bedrijfsmatige kennis in de museale wereld. Daarnaast beschikt hij over een ruime deskundigheid op het brede gebied van het culturele veld en de opleidingen die daarvoor bestaan, zoals museologie, kunst- en cultuurgeschiedenis, management van culturele instellingen, internationale betrekkingen, organisatie van culturele evenementen, opbouwen en onderhouden van relevante internationale netwerken. Zijn kennis en specialisatie betreffen zowel de beleidsmatige kant als de directe betrokkenheid bij het werkveld. Daarnaast heeft de heer Lubbers op dit gebied een ruime internationale kennis en ervaring. De heer Lubbers heeft ruime ervaring als voorzitter van visitatiecommissies in het kunstonderwijs.

Opleiding:

1973 – 1979	Universiteit van Amsterdam Wijsbegeerte
1967 – 1972	Opleiding Rijksacademie van Beeldende Kunsten Amsterdam
1966 – 1967	Opleiding tekenleraar Rijksnormaalschool Amsterdam
1965 – 1966	Grafische School Amsterdam

Werkervaring:

2006 – heden	Zelfstandig tentoonstellingsmaker, kunstadviseur en schrijver
1989 – 2006	Adjunct-directeur/hoofdconservator Van Abbemuseum Eindhoven
1981 – 1989	Conservator Museum Fodor Amsterdam
1974 – 1979	Docent beeldende vakken bij Crea, de culturele organisatie van de Universiteit van Amsterdam
1966 – 1967	Docent tekenen bij het basisonderwijs in Haarlem, ter verbetering van de tekendidactiek bij het onderwijzend personeel

Publicaties:

2012	Josef van Ruyssevelt, de schilder van het intieme licht, Zoetermeer
2012	Barbizon in Brabant; De Peel en het Kempenland geschilderd tussen 1900 en 1940, Zoetermeer
2011	Henk Duyn, schilderijen, Zoetermeer
2011	Tony van der Vorst, tussen kracht en kwetsbaarheid, Zoetermeer
2011	Fons Timmer, De discrete charme van de fotografie, Zoetermeer
2010	Over schilderijen, een keuze uit de collectie Kokke-Verhulst, Zoetermeer
2010	Nachtlicht Nu, 7 jongere schilders, Zoetermeer

Overig:

Voorzitter van de stichting Onomatopée in Eindhoven
Voorzitter van de Adviescommissie Gemeentemuseum Jan Cunen in Oss
Voorzitter van de stichting Ton Smits Huis in Eindhoven

Mevrouw drs. M.G.M. Groenendijk

Mevrouw Groenendijk is ingezet als panellid vanwege haar onderwijsdeskundigheid op het gebied van vakdidactiek van de beeldende vakken en haar domeindeskundigheid op het gebied van beeldende kunst en vormgeving en kunstgeschiedenis. Mevrouw Groenendijk heeft een uitgebreide ervaring met beeldende vakken in alle vormen van onderwijs.

Daarnaast heeft zij veel inzicht in onderwijsontwikkelingen en consequenties daarvan voor de lespraktijk. Mevrouw Groenendijk heeft een groot aantal publicaties op haar naam staan en werkte aan vele onderzoeken op het gebied van kunsttheorie en -praktijk en de vorming van esthetisch oordeel. Door haar werkzaamheden in het buitenland beschikt mevrouw Groenendijk tevens over internationale deskundigheid. Voor deze visitatie is mevrouw Groenendijk individueel geïnstrueerd over het proces van accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2005	Cursus Kernreflectie 1, instituut Multilevel learning
1995	Doctorandus Kunstgeschiedenis Nieuwste Tijd (cum laude), Vrije Universiteit Utrecht
1989 – 1992	Nascholing Woord en beeld, Vrije Universiteit, Amsterdam Kunstpsychologie, Universiteit van Nijmegen, Filosoferen met kinderen, Universiteit van Amsterdam
1989	Cursus leerlingbegeleiding en schooldecaan, Utrecht
1986 – 1988	Nascholingscursussen tekenen en schilderen, HKU, Utrecht
1981	1 ^{ste} graads docent tekenen, Amsterdamse Academie voor Beeldende Vorming
1980	2 ^{de} graads docent tekenen en handenarbeid, Stichting Leraren Opleiding Utrecht
1976	VWO, Christelijk Lyceum, Alphen aan den Rijn

Werkervaring:

2009 – heden	Docent Master Kunsteducatie HKU
2008 – heden	Vaksectievoorzitter Beeldende Kunst en Vormgeving CvE
2004 – heden	Docent en trainer didactische cursus HKU
1998 – 2008	Clustercoördinator Kunst en Cultuur, CEVO, Utrecht
1989 – 1993	Docent vakdidactiek Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, afdeling docentenopleiding beeldende vorming
1987	Vervanger vakdidactiek tekenen en handenarbeid, Lerarenopleiding de Witte Lelie, Amsterdam
1985 – 1987	Coördinator nascholing docenten beeldende vakken, Academie voor beeldende Vorming Amersfoort
1985 – heden	Docent vakdidactiek tekenen en handenarbeid, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht,
1983 – 1989	Docent tekenen, Farel College, Amersfoort
1983 – 1987	Docent handschriftverbetering, Comenius College, Hilversum
1981 – 1987	Docent tekenen en handenarbeid, Comenius College, Hilversum

Diversen:

2011	Gastvoorzitter afdeling grafisch ontwerpen KABK (Koninklijke Academie van Beeldende Kunst)
maart 2006	Gastdocentschap Rovaniemi University, Rovaniemi, Finland
2004 – heden	Cumulus netwerk Finland, Zürich, Rotterdam, Denemarken en Noorwegen. Diverse projecten internationale samenwerking
1998 – heden	Interdisciplinaire projecten op locatie
1993 – heden	Inhoudelijk organisator studiedagen docenten beeldende vakken voor de NVTO

1993 – 1997 Bestuurslid NVTO Nederlandse Vereniging voor Beeldend Onderwijs (voorheen tekenonderwijs), nu opgenomen in VONKC (Vereniging Onderwijs Kunst en Cultuur)

Publicaties:

2012 *Pubers in beeld*. Programmaonderzoek naar de verbinding tussen theorie en praktijk. Onderzoeksverslag website cultuurnetwerk.

2012 *Pubers in beeld*, redactie en voorwoord publicatie kunst over pubers, HKU, uitgeverij Xanten

2010 *Kennisbasis beeldende kunst en vormgeving*. Lerarenopleidingen beeldende kunst en vormgeving. Lid van de redactie met name op het gebied van didactiek.

De heer D. Libens

De heer Libens is ingezet vanwege zijn deskundigheid op het gebied van fotografie en beeldende kunst. De heer Libens is docent Fotografie / Multimediale Technieken aan Koninklijke Academie voor Schone Kunsten te Gent en initiatiefnemer van het Panoramaproject, een multidisciplinaire workshop voor kunststudenten en van The Belgian Open, een festival voor één minutenfilms. De heer Libens was van 2002-2005 verantwoordelijk voor de herstructurering van de bachelor en master Beeldende Kunst. Hij geeft regelmatig gastcolleges/lezingen in het buitenland, onder meer in Tsjechië, Nieuw-Zeeland en Japan. Daarnaast heeft de heer Libens verschillende publicaties en tentoonstellingen op zijn naam staan en beschikt over visitatie-ervaring. Voor deze visitatie heeft de heer Libens onze handleiding voor panelleden ontvangen en is hij aanvullend geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

1974 – 1978 Film & Fotografie - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent

Werkervaring:

2010 – heden Docent Fotografie / Multimediale Technieken - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent

2005 – 2010 Docent Nieuwe Media - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent

2002 – 2005 Opleidingscoördinator Beeldende Kunst - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent

1990 – 1996 Coördinator internationalisering, Academie, Gent

1986 – 1989 Medewerker Gallery - XYZ Fotografie, Gent

1980 – heden Docent Fotografie - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten, Gent

Overig:

2004 – heden Bestuurslid OFFOFF Cinema, Gent

2002 – 2005 Bestuurslid - European League of the Institutes of the Arts (ELIA)

Publicaties (meer op aanvraag):

- "Het Paradijs", Galerie s&h De Buck, Gent, 2012

- "The Panorama in the Old World and the New", ed Gabrielle Koller, Verlag Koch, Schmidt, Amberg, DE. 2010
- Weg, Son en Breugel, 2009
- Foto, Provincie Oost-Vlaanderen, 2007
- Het fenomeen Panorama Mesdag, Den Haag, 2006
- "Impressive and beautiful art of the future", Moscow, 2006

Tentoonstellingen (meer op aanvraag):

2013	"Het Paradijs" part2, Galerie s&h De Buck, Gent
2012	Galerie Flinxo, Gent
2012	"Het Paradijs", Galerie s&h De Buck, Gent
2009	"Weg", Museum Kempenland Eindhoven, NL
2009	Belgian Open, filmfestival voor een minutenfilms, cinema Sphinx, Gent
2008	"Havana", fototentoonstelling, Koninklijk Muziekconservatorium, Gent

De heer J.M. Bosma

De heer Bosma is ingezet als studentlid. Hij volgt de opleiding Autonome Beeldende Kunst aan Gerrit Rietveld Academie. De heer Bosma heeft meerdere tentoonstellingen en publicaties op zijn naam staan. Hij werkt onder meer voor Prestage Magazine en MOAM Amsterdam. De heer Bosma is representatief voor de primaire doelgroep van de opleiding en beschikt over studentgebonden deskundigheden met betrekking tot de studielast, de onderwijsaanpak, de voorzieningen en de kwaliteitszorg bij opleidingen in het domein. Voor deze visitatie is de heer Bosma aanvullend individueel geïnstrueerd over het proces van visitatie en accreditatie in het hoger onderwijs en over de werkwijze van NQA.

Opleiding:

2012 – 2016	Autonome Beeldende Kunst - Gerrit Rietveld Academie
2006 – 2011	Havo - O.S.G. De Hoge Berg

Werkervaring:

2011 - 2012	Kassamedewerker - Albert Heijn
2007 – 2013	Medewerker ijssalon - Parelino's

Tentoonstellingen:

2013	EYE Museum, Amsterdam
2013	KOKO Coffee & Design, Amsterdam
2012	De Twaalf Balcken, Den Burg
2012	Galerie In De Hollebol, Den Burg

Publicaties:

- Prestage Magazine
- NEON Magazine (FR)
- Texel Dit Weekend

Mevrouw C.M.F. Bomhof MOC

Mevrouw Carry Bomhof is ingezet als NQA auditor. Mevrouw Bomhof beschikt over ruime ervaring met visitaties in de sector volkshuisvesting, waar zij als secretaris en visitator het visitatieproces bij woningcorporaties veelvuldig heeft meegemaakt. Mevrouw Bomhof heeft in 2013 deelgenomen aan de NVAO-training en zij is gecertificeerd secretaris.

Opleiding:

- 2009 – 2011 Masteropleiding Organisatiecoaching, Haagse Hogeschool
- 2007 – 2008 Post-HBO leergang coaching. Pro-Education Amsterdam, opgeleid tot erkend coach!
- 2002 – 2003 Post-HBO opleiding VO management, Pro-Education Amsterdam
- 1976 – 1984 Franse Taal en Letterkunde (Kandidaats behaald aan de VU), gevolgd door Algemene Taalwetenschap aan de UVA
- 1970 – 1976 VWO Snellius Lyceum, Amstelveen

Werkervaring:

- 2013 – heden Netherlands Quality Agency, auditor
- 2010 – heden Visitator Raeflex
- 2003 – heden Secretaris Raeflex
- 1995 – heden Zelfstandig adviseur gericht op de ondersteuning en begeleiding van veranderingsprocessen bij maatschappelijke ondernemingen in het algemeen en woningcorporaties in het bijzonder
- 1985 – 1995 Stafmedewerker woningbouwvereniging Goede Stede te Almere, bewonersparticipatie, beleidsontwikkeling en communicatie
- 1982 – 1985 Secretaris Bewonersvereniging Uilenstede
- 1980 – 1984 Algemeen Bestuurslid SSH-VU

Bijlage 4: Bezoekprogramma

Dag 1, dinsdag 22 oktober 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers
10.30 - 12.30 uur	Kennismaking en overleg panel	Panel
12.30 - 13.00 uur	Lunch/overleg panel	Panel
13.00 - 14.30 uur	Door opleiding en panel geselecteerde afstudeerproducten bestuderen (expositie)	Panel
14.30 - 16.30 uur	Door panel geselecteerde schriftelijke scripties bestuderen	Panel
16.30 - 17.00 uur	Rondleiding	Opleiding, panel
17.00 - 17.30 uur	Spreekuur*	Panel
17.30 - 19.00 uur	Bestuderen materiaal ter inzage	Panel
19.30 uur	Diner in het hotel	Panel

Dag 2, woensdag 23 oktober 2013

Tijdstip	Programmaonderdeel	Deelnemers (maximaal 6 à 8)
08.30 - 09.15 uur	Blok Inhoud I: afstuderen	<ul style="list-style-type: none">- Margriet Kemper BA- Florette Dijkstra BA- Rob Leijdekkers BA- Gwenneth Boelens MFA- Drs. Hans Scholten- Jan van den Dobbelsesteen MFA
09.30 - 10.15 uur	Blok Inhoud II: afstudeerfase	<ul style="list-style-type: none">- Nicolien Branderhorst (6, onder voorbehoud)- Jochem van Laarhoven (7)- Anne van der Sligte (8)- Anna Barbara Kolbe (9)- Margriet Craens 4e jrs- Thomas Ritzen 4e jrs- Patrice Winfield 4e jrs- Koes Staassen, 4e jrs
10.30 - 11.15 uur	Blok Inhoud III: propedeuse en hoofd fase	<ul style="list-style-type: none">- Sophie Teunissen 2^e jrs- Thomas Swinkels, 3^e jrs- Eef Schoolmeesters 3^e jrs- Imke Leinstra 3^e jrs- Maud vd Beuken 3^e jrs- Marjan vd Heijden 1^e jrs
11.30 - 12.15 uur	Gesprek met docenten	<ul style="list-style-type: none">- Judith ten Bosch BA (studieloopbaanbegeleider)- Hans Laban BA- Jacqueline Overberg BA- Norman Trapman BA- Bas van der Hurk MA- Leen Bedaux (studieleider) MA

12.15 – 13.15 uur	Lunchpauze + overleg / extra bestuderen materiaal	Panel
13.15 – 14.00 uur	Blok Borging	<ul style="list-style-type: none"> - Judith Mestriner (voorz. examencommissie) - Wim le Mair (lid examencommissie) - Annemarie Quispel (coördinator kwaliteitszorg) - Paul Lakwijk (student IL, voorz. opl.com.) - Sam Hortulanus (student ABK, lid opl.com) - Arwen Lijften (student IL, voorz. MR) - Renée vd Kerkhof (student, secr.MR)
14.15 – 15.00 uur	1 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	<ul style="list-style-type: none"> - Femke Den Boer (directeur) - René Bosma (adjunct-directeur)
15.15 – 15.45 uur	Eventuele extra gesprekken	Geen gebruik van gemaakt
15.45 – 16.45 uur	Beoordelingsoverleg	Panel
16.45 – 17.30 uur	2 ^e gesprek opleidingsmanagement, inclusief afronding	<ul style="list-style-type: none"> - Femke Den Boer (directeur) - René Bosma (adjunct-directeur)

Bijlage 5: Bestudeerde documenten

- Kritische zelfreflectie
- Vier eindwerkstukken
- Academiegids 2012-2013
- Overzicht afgestudeerden 2012 en 2013
- Toelichting:
 - BK = Beeldende Kunst
 - VG = Vormgeving
 - B = Breda
 - H = 's-Hertogenbosch
 - IL = Illustratie
 - GO = Grafisch Ontwerpen
 - FO = Fotografie
 - AN = Animatie
 - AV = Audiovisuele Vormgeving
 - RO = Ruimtelijk Ontwerp

- Kritische zelfreflectie
- Overzicht afgestudeerden 2012 en 2013
- Basisgegevens
- Competentiematrix
 - = eindkwalificaties inclusief samenhang met landelijke competenties en Dublin-descriptoren
- Curriculumoverzicht
 - = schematisch overzicht van het curriculum inclusief EC
- Hoofdstuk Beoordelen (uit Academiegids 2013-2014)
- Sectorplan KUO Zuid (samenvatting)
- Projectplan AKV|St.Joost Visie 2016 (samenvatting)
- Onderwijs- en Examen Regeling (OER)
- Beoordelingsmatrix ABK
 - = beoordelingsformulier periodebeoordelingen incl. beoordelingscriteria
- Onderzoeksbeleidsplan AKV|St.Joost (concept-visiestuk Expertisecentrum Kunst en Vormgeving)
- Reglement Examencommissie
- Jaarverslag examencommissie 2012
- Studentinstructies afstudeerfase
- Docenteninformatie
- Toelichting:
 - VG = Vormgeving
 - BK = Beeldende Kunst
 - Prop = Propedeuse
 - Theorie = Algemene Theorie
- Collectieprofiel ABK
- Herijking curriculum ABK
- Studie-informatie ABK
- Werkveldrelaties AKV|St.Joost

Ter inzage tijdens de visitatie

- (studiegids)
- Resultaten evaluaties (Elsevier, NSE, HBO-monitor, MTO)
- Verslagen panelgesprekken studenten en docenten
- Samenvatting en analyse evaluatieresultaten
- Nota kwaliteitszorg
- Blackboard / website
- Meerjarenbeleidsplan 2011-2014 Avans
- Notulen examencommissie
- Steekproeven examencommissie
- Valorisatieplan West- en Midden-Brabant
- Agenda en verslag expertmeeting
- Hybridisering van het kunstenaarschap
- Samenstelling MR, Opleidingscommissie, stuurgroep, studieleidersoverleg
- Strategienota onderzoeksbeleid Avans
- Studieloopbaanbeleidsplan

Bijlage 6: Overzicht bestudeerde afstudeerwerken

Hieronder een overzicht van de studenten van wie het panel de afstudeerwerken heeft bestudeerd. Conform de regels van de NVAO zijn alleen de studentnummers opgenomen.

2017561
2025380
2026563
2031009
2029185
2031925
2020844
2029005
2031860
2027470
2030796
2033535
2031245
2028861
2031622

Bijlage 7: Verklaring van volledigheid en correctheid

Netherlands Quality Agency

Verklaring van volledigheid en correctheid van de informatie

Betreffende de visitatie van de

Opleiding: Autonome Beeldende Kunst, Breda en 's-Hertogenbosch

Instelling: AVANS Hogeschool

Visitatie datum: 22 en 23 oktober 2013

Ondergetekende: *R. Bosma*

vertegenwoordigend het management van de genoemde opleiding,

in de functie van: *Adjunct - directeur*

verklaart hierbij dat alle informatie ten behoeve van de visitatie van de genoemde opleiding in volledigheid en correctheid ter beschikking wordt gesteld, *waaronder informatie over alternatieve afstudeerroutes die momenteel en/of gedurende de afgelopen 6 jaar (hebben) bestaan*, zodat het visitatiepanel tot een op juiste feiten gebaseerde oordeelsvorming kan komen.

Handtekening:

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R. Bosma', written over a horizontal line.

Datum:

26-9-'13